

Finanšu izlūkošanas dienests

Vajņu iela 28, Rīga, LV-1050; tālr. 67044430; e-pasts: pasts@fid.gov.lv; www.fid.gov.lv

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS, TERORISMA UN PROLIFERĀCIJAS FINANSĒŠANAS UN SANKCIJU PĀRKĀPŠANAS RISKI PUBLISKAJĀ SEKTORĀ

RISKU NOVĒRTĒJUMS

2022

Satura radītājs

1.	Ievads	3
2.	Publiskā sektora loma NILL, TF, PF, sankciju pārkāpumu novēršanā	3
3.	Noziedzīgu nodarījumu risku jomas	6
	Publiskie iepirkumi.....	6
	Darījumi ar NVO	7
4.	NILL riski publiskajā sektorā.....	8
	Nekustamā īpašuma atsavināšanas darījumi	8
	Citi NILL riski publiskajā sektorā.....	10
5.	Sankciju riska pārvaldīšana publiskajā sektorā.....	12
	Tiesiskā regulējuma apraksts	12
	Sankciju pārkāpšanas riski.....	14
	Vadlīnijas publisko tiesību subjektiem sankciju ievērošanā un izpildē.....	20
	Papildus informācija	26
6.	Secinājumi un priekšlikumi.....	28
	Saīsinājumi un termini	30

1. Ievads

- 1.1. 2021. gada oktobrī VK apstiprināja Revīzijas ziņojumu, kura ietvaros vērtēta publiskā sektora gatavība noteikt un novērst NILL un sankciju pārkāpšanas riskus. Tā ietvaros VK secināja, ka, lai nodrošinātu iespējas savlaicīgi atklāt aizdomīgus darījumus un izvairīties no sadarbības ar sankcijām pakļautām personām, publiskajā sektorā jāveicina izpratne par NILL/TF/PF un sankciju riskiem, jāuzlabo metodoloģiskais atbalsts un pieeja informācijas resursiem, kā arī jāpilnveido IKS, izmantojot uz risku novērtējumu balstītu pieeju.
- 1.2. Novēršanas likumā noteikts, ka FID ir vadošā iestāde, kuras mērķis ir novērst iespēju izmantot Latvijas finanšu sistēmu NILL/TF/PF.¹ Saskaņā ar Novēršanas likuma 51. panta pirmās daļas 14. punktu FID ir pienākums veikt NILL/TF/PF risku novērtēšanu un nacionālā risku novērtējuma ziņojuma izstrādi, kā arī izstrādāt priekšlikumus minēto risku līmeņa mazināšanai.
- 1.3. Savukārt attiecībā uz starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē FID ir kompetentā institūcija Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā.² Par nacionālo un starptautisko sankciju izpildi kompetento institūciju uzraudzībā esošajām personām ir pienākums ziņot FID, ja ir aizdomas par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē.³
- 1.4. Ievērojot tiesību aktos noteikto FID kompetenci un izpildot VK Revīzijas ziņojumā izteikto priekšlikumu,⁴ FID ir izstrādājis risku novērtējumu publiskajā sektorā, identificējot publiskajai pārvaldei piemītošos NILL/TF/PF un sankciju pārkāpšanas riskus.
- 1.5. FID šī risku novērtējuma ietvaros apkopojis būtiskākos NILL, TF, PF, kā arī sankciju pārkāpšanas riskus publiskajā sektorā. Risku apzināšana un novērtēšana tiek īstenota ar nolūku veicināt publiskā sektora iestāžu personu izpratni par NILL, TF un PF riskiem, kā arī sankciju pārkāpšanas riskiem, kas saistīti ar publiskā sektora darbību. Apzinot un novērtējot minētos riskus, publiskā sektora iestādes var atbilstoši pārvaldīt attiecīgos riskus un tos savlaicīgi novērst. Lai sniegtu nepieciešamo metodoloģisko atbalstu risku novērtējumā tiek ietverti arī ieteikumi risku novēršanā, tostarp vadlīnijas publisko tiesību subjektiem sankciju ievērošanā un izpildē.

2. Publiskā sektora loma NILL, TF, PF, sankciju pārkāpumu novēršanā

- 2.1. NILL, TF un PF novēršanas sistēma Latvijā ir veidota, lai novērstu iespēju izmantot finanšu un nefinanšu sektoru NILL, TF un PF, nodrošinot uz risku balstītu pieeju, kas paredz novēršanas, uzraudzības un kontroles pasākumu ieviešanu atbilstoši valsts riska līmenim.

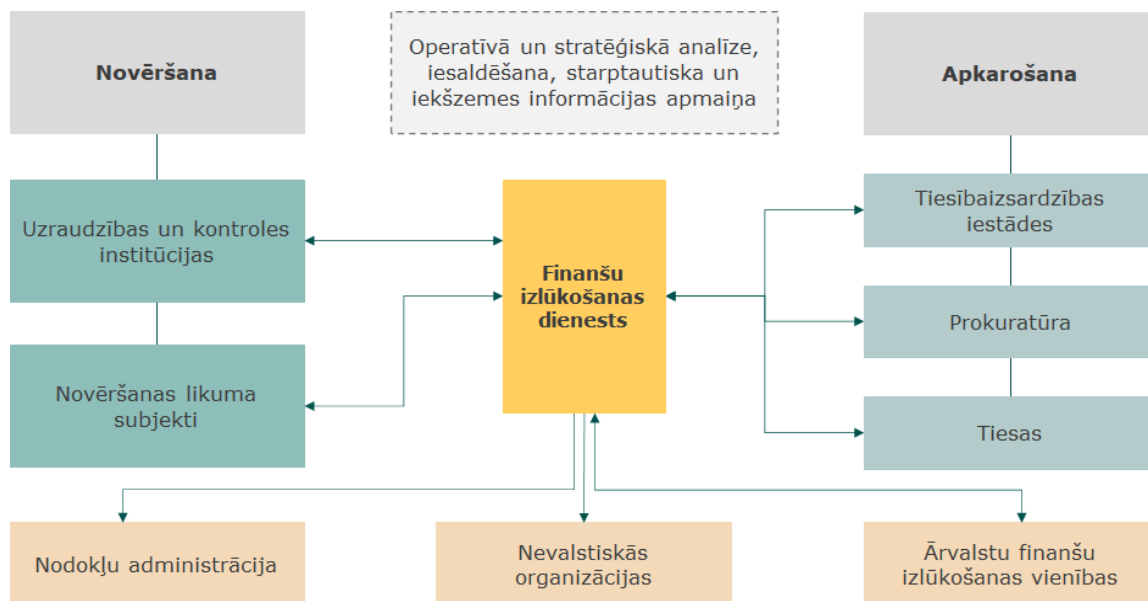
¹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 50. panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 116, 30.07.2008. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

² Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13. panta 4¹ daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

³ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 17. panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁴ Revīzijas ziņojuma ietvaros FID sniegti priekšlikumi publiskā sektora izglītošanai un kapacitātes veicināšanai minēto risku novēršanā, t.sk. attiecībā uz mācību rīkošanu sadarbībā ar Ārlietu ministriju un Valsts kanceleju (pirmās mācības norisinājās 2022. gada janvārī), kā arī nepieciešamību veikt publiskā sektora NILL, TF, PF un sankciju pārkāpšanas risku novērtēšanu un analīzi.

Attēls Nr. 1 - NILL/TF/PF sistēmas arhitektūra

- 2.2. ES līmenī subjektu loks, uz kuriem attiecināmas NILL un TF novēršanas prasības kopš Padomes Direktīvas (1991. gada 10. jūnijs) par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtas naudas legalizēšanai (naudas atmazgāšanai)⁵ pieņemšanas pakāpeniski paplašināts no kredītiestādēm un finanšu iestādēm uz aizvien plašāku subjektu loku, ietverot arī nefinanšu sektoru – piemēram, izložu un azartspēļu pakalpojumu sniedzējus, personas, kas darbojas mākslas un antikvāro priekšmetu apriņķī un citus. Transponējot ES tiesību normas Latvijas tiesiskajā regulējumā, Novēršanas likuma subjektu loks laika gaitā tika pakāpeniski paplašināts, ietverot jaunus Novēršanas likuma subjektus.
- 2.3. Atbilstoši ES un Latvijas tiesību normām par Novēršanas likuma subjektiem tiek noteikti dažādu pakalpojumu sniedzēji, kuru pakalpojumiem pastāv risks tikt izmantoti NILL, TF vai PF, kā arī pakalpojumu sniedzēji, kuriem pieejamā informācija ļauj konstatēt NILL, TF vai PF darbības un kuri funkcionē kā finanšu sistēmas "vārtsargi". Vienlaikus jāuzsver, ka ES tiesību akti neparedz, ka publiskā sektora iestādes būtu jāiekļauj starp Novēršanas likuma subjektiem. Līdz ar ko publiskā sektora iestādes nav iekļautas Novēršanas likuma subjektu lokā. Starp Novēršanas likuma subjektiem atsevišķos gadījumos (kur to darbības joma saskaras ar Novēršanas likuma subjektu sektoriem) ir publiskā sektora pakļautībā esošas iestādes - piemēram, VAS "Latvijas Loto" kā izložu un azartspēļu organizētājs vai VAS "Valsts nekustamie īpašumi" kā nekustamā īpašuma darījumu starpnieki.
- 2.4. Attiecīgi uz publiskā sektora iestādēm nav tieši attiecināma virkne Novēršanas likuma pienākumu un tiesību, kuras Novēršanas likumā noteiktas tā subjektiem. Novēršanas likuma subjektiem jāveic risku novērtējums, jāveido IKS, jāveic darbinieku apmācība, jāieceļ par prasību izpildi atbildīgais darbinieks, atbilstoši Novēršanas likuma prasībām jāorganizē klientu izpēte un jāveic citi novēršanas pasākumi. Šo pasākumu izpildi pārrauga uzraudzības un kontroles institūcijas. Tā kā publiskā sektora iestādes nav starp Novēršanas likuma subjektiem, tām nav noteikta uzraudzības un kontroles institūcija.

⁵ Padomes Direktīva (1991. gada 10. jūnijs) par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtas naudas legalizēšanai (naudas atmazgāšanai). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0308>

- 2.5. Vienlaikus Novēršanas likuma 3.¹ pants paredz pienākumu arī citām personām (ārpus Novēršanas likuma subjektu loka) ziņot FID par katru aizdomīgu darījumu, kā arī sniegt to rīcībā esošo informāciju un dokumentus, kas nepieciešami FID tā pienākumu veikšanai. Jānorāda, ka Novēršanas likuma 3.¹ pantā valsts institūcijām, atvasinātām publiskām personām un to institūcijām tiek skaidri un nepārprotami norādīts pienākums sniegt FID to rīcībā esošo informāciju par aizdomīgiem darījumiem.
- 2.6. Nepieciešamība ziņot FID par aizdomīgiem darījumiem un darbībām, kas, iespējams, saistītas ar NILL, TF un PF, pirmkārt un galvenokārt izriet no mērķa novērst NILL, TF un PF vai to mēģinājumu. Tomēr publiskajam sektoram būtiski ņemt vērā arī ievērojamos reputācijas riskus, kas izriet no iespējamās tiešas vai netiešas iesaistes ar NILL, TF, PF saistītās darbībās. Publiskā sektora gadījumā tie vērtējami kā valsts mēroga riski, kas var rezultēties t.sk. ar tādām sekām kā uzticības zudums valsts pārvaldei gan no iedzīvotāju, gan starptautisko partneru puses. Ņemot vērā minēto, publiskā sektora iestādēm ir nepieciešams vērtēt un atbilstoši arī rīkoties gadījumos, kur to darbība saskaras ar NILL, TF, PF riskiem. Publiskajam sektoram nepieciešams ņemt vērā arī sankciju regulējuma pārkāpumu iestāšanās riskus.
- 2.7. FID no publiskā sektora iestādēm un to pakļautībā esošām iestādēm saņem ļoti ierobežotu ziņojumu skaitu par aizdomīgiem darījumiem gan absolūtos skaitļos, gan salīdzinājumā ar Novēršanas likuma subjektiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka potenciālos NILL, TF, PF vai sankciju apiešanas gadījumos publiskā sektora rīcībā lielākoties būs krietni ierobežotāks informācijas apjoms nekā, piemēram, kredītiestāžu, ārpakalpojuma grāmatvežu vai citu Novēršanas likuma subjektu rīcībā. Ievērojami lielāku ziņojumu skaitu publiskā sektora iestādes sniedz par iespējamiem korupcijas gadījumiem. 2021. gadā KNAB no valsts un pašvaldību iestādēm saņēmis 223 ziņojumus.⁶
- 2.8. Kā risku mazinošs apstāklis jāmin, ka daudzos darījumos, kur iesaistīts publiskais sektors, NILL, TF, PF un sankciju apiešanas novēršanas pārbaudes paralēli veiks Latvijas Novēršanas likuma subjekti vai to ārvalstu analogi, piemēram, vietējās un ārvalstu kredītiestādes, zvērināti notāri, u.c. subjekti. Vienlaikus tas nav uzskatāms par apstākli, kas atbrīvotu publiskā sektora iestādes no pienākuma šādos darījumos izvērtēt to rīcībā esošo informāciju un iespējamās NILL, TF, PF vai sankciju apiešanas riskus.
- 2.9. Atsevišķām publiskā sektora iestādēm un to pakļautībā esošām iestādēm ir paaugstināti NILL riski, kas izriet no specifiskiem pakalpojumiem, ko šīs iestādes sniedz (piemēram, NILL riski kas saistīti ar t.s. "zelta vīzu" jeb termiņuzturēšanās atļauju programmu, NILL riski, kas saistīti ar speciālajām ekonomiskajām zonām, u.tml.). Šī riska novērtējuma ietvaros vērtēti horizontāli publiskā sektora riski, kas vienlaikus piemīt vairākām publiskā sektora iestādēm. Atsevišķu publiskā sektora iestāžu un to pakļautībā esošu iestāžu specifiski, paaugstināti NILL riski tiks padziļināti vērtēti NRA ietvaros.
- 2.10. Vērtējot publiskā sektora NILL riskus, būtiski ņemt vērā, ka publiskā pārvalde tiek finansēta no valsts budžeta, attiecīgi nav pamata aizdomām par minēto līdzekļu noziedzīgu izcelsmi to izlietošanas kontekstā. Teorētiski NILL riski attiecībā uz publiskā sektora izejošajiem maksājumiem pastāv gadījumā, ja, izmantojot valsts līdzekļus, tiek pirkti noziedzīgi iegūta manta vai pirktas pakalpojums, kura izpilde tiek finansēta ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Augstāki NILL riski ir gadījumos, kur publiskais sektors iesaistās civiltiesiskos darījumos vai komercdarbības veikšanā, piemēram, veicot nekustamā īpašuma atsavināšanas darījumus.

⁶ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2021. gada pārskats. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/media/2273/download>

- 2.11. TF, PF un sankciju pārkāpšanas risku gadījumā būtiski minēt, ka šo noziedzīgo nodarījumu īstenošanā var tikt izmantota gan noziedzīgi iegūti līdzekļi, gan arī likumīgi iegūti līdzekļi. Sankciju likums publiskā sektora iestādēm arī nosaka daudz plašāku pienākumu loku nekā Novēršanas likums (plašāk šī risku novērtējuma 5. nodaļā), un publiskā sektora iestādēm būtu jārāda priekšzīme privātajam sektoram šo prasību izpildē.
- 2.12. Kā minēts VK Revīzijas ziņojumā, NRA 2020 un iepriekšējos NRA nav atsevišķi vērtēti specifiski publiskā sektora draudi un ievainojamība. Vienlaikus publiskā sektora NILL, TF, PF riski izriet no nacionālajiem NILL draudiem un ievainojamības, dažādu pakalpojumu un sektoru NILL, TF, PF riskiem, nacionālajiem TF un PF riskiem, JP un NVO NILL, TF riskiem un citas informācijas, kas iekļauta gan NRA 2020, gan iepriekšējos NRA. Lai veicinātu publiskā sektora izpratni un atvieglotu risku mazinošu pasākumu ieviešanu praksē, šī risku novērtējuma ietvaros apskatīti būtiskākie publiskajam sektoram piemītošie NILL, TF, PF un sankciju pārkāpumu riski atbilstoši FID analīzei un VK identificētajām riska jomām. Vienlaikus, ņemot vērā, ka publiskais sektors nav iekļauts starp Novēršanas likuma subjektiem, šis risku novērtējums koncentrēts uz NILL, TF, PF risku, kā arī sankciju pārkāpšanas risku apkopošanu un ieteikumu izdarīšanu, neveicot padziļinātu analīzi par publiskā sektora iestāžu ievainojamību, to spēju minētos riskus novērst un neiekļaujot citus riska novērtējuma elementus.

3. Noziedzīgu nodarījumu risku jomas

- 3.1. Revīzijas ziņojumā identificētas vairākas riska jomas, kurās publiskā sektora darījumi var tikt iesaistīti noziedzīgi iegūtu līdzekļu ģenerēšanā. Vienlaikus nav sagaidāms, ka tālāka līdzekļu legalizācija tiks veikta, izmantojot publisko sektoru. No minētā var secināt, ka publiskais sektors pēc būtības saskaras ar NILL predikatīvajiem noziedzīgajiem nodarījumiem jeb noziedzīgiem nodarījumiem, kā rezultātā tiek gūti noziedzīgi iegūti līdzekļi, bet kas nav NILL, TF, PF.

Publiskie iepirkumi

- 3.2. Publiskie iepirkumi ir viena no piecām riska jomām, ko VK identificēja Revīzijas ziņojumā. NILL riski publisko iepirkumu jomā galvenokārt izriet no korupcijas riskiem un visbiežāk šajos gadījumos publiskais sektors var būt iesaistīts predikatīvajā noziedzīgajā nodarījumā, bet ne tam sekojošajā NILL. Korupcija publisko iepirkumu jomā ir plaši izplatīta visā pasaulē. Arī Latvijā līdzīgi kā citur pasaulē publisko iepirkumu jomā pastāv augsti sākotnējie korupcijas riski.
- 3.3. FATF eksperti norādījuši, ka pastāv vairāki faktori, kāpēc publisko iepirkumu process ir īpaši neaizsargāts pret korupciju:
- 3.3.1. noteiktu publiskā sektora preču un/vai pakalpojumu iegādes projektu ievērojamais mērogs var radīt apstākļus, kuros daļa finanšu līdzekļu tiek novirzīta neatbilstošiem mērķiem jeb kā to aprakstījuši FATF eksperti "izslīd caur plaisām";
 - 3.3.2. noslēgto līgumu specifiskais / specializētais raksturs neļauj analizēt: (1) vai publiskais sektors par līguma ietvaros saņemtajām precēm un/vai pakalpojumiem maksā adekvātu cenu; (2) vai cena par precēm un/vai pakalpojumiem ir mākslīgi sadārdzināta koruptīvu darbību rezultātā;
 - 3.3.3. daudzās jurisdikcijās valsts pārvaldes veiktās publisko iepirkumu procedūras nav caurskatāmas un ir ļoti konkurētspējīgas, kas var veicināt slepenas darbības / vienošanās.⁷

⁷ FATF Report "Specific Risk Factors in Laundering the Proceeds of Corruption". Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Specific%20Risk%20Factors%20in%20the%20Laundering%20of%20Proceeds%20of%20Corruption.pdf>

- 3.4. Būtiski norādīt, ka paaugstināts korupcijas risks publisko iepirkumu jomā tika identificēts COVID-19 pandēmijas radīto apstākļu ietekmē, ko FID jau iepriekš analizējis informatīvajā materiālā "COVID-19 radītie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riski".⁸
- 3.5. Ņemot vērā, ka līdzīgas situācijas var atkārtoties nākotnē, faktori, kas saistībā ar COVID-19 pandēmijas radītajiem izaicinājumiem, radījuši labvēlīgāku vidi korupcijai publiskajos iepirkumos un valsts sektorā kopumā, ir šādi:
- 3.5.1. ierastās dzīves un rutīnas pārrāvums daudzās jomās, vispārējs apjukums par kontrolēm, termiņiem, prasībām gan privātpersonām, gan publiskajām iestādēm, organizējot darbu, izsludinot iepirkumus u.tml.;
 - 3.5.2. steidzama vajadzība pēc maskām, testiem, vakcīnām (līdz ar to iepirkumi ar īsākiem termiņiem, tieša līgumu piešķiršana (t.i. bez iepriekšējas konkursa procedūras));
 - 3.5.3. valstij tūlītēji pieejamie līdzekļi COVID-19 radīto seku ierobežošanai un likvidēšanai ir ievērojamas naudas summas;
 - 3.5.4. iespējama tirgošanās ar iekšējo informāciju, piemēram, valsts pārvaldes rīcībā uz konkrētu brīdi ir zināma publiski nepieejama informācija par atbalsta un ierobežojošiem pasākumiem, kas var kropļot konkurenci un nostādīt labākā pozīcijā tādu uzņēmumu, kas šo informāciju iegūst agrāk par citiem tirgus dalībniekiem;
 - 3.5.5. pandēmijas vēlākos posmos spēkā stājušies noteikumi, piemēram, obligāta prasība pēc COVID-19 vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta darba vietās, kas rada risku kukuļdošanai, lai šos noteikumus apietu.
- 3.6. Korupcijas riski jāapzinās un to mazināšana jāveic caur publiskā sektora iestāžu korupcijas IKS, kas veido sekmīgu pretkorupcijas atbilstības pamatu. Tomēr būtiski norādīt, ka, ieviešot pasākumus un procedūras korupcijas novēršanai, jāvērtē arī iestādē izvirzītās NILL novēršanas prasības, lai tās savstarpēji neradītu pretrunas un būtu savā starpā salāgotas.
- 3.7. Gan korupcijas IKS, gan IKS attiecībā uz NILL svarīgi iekļaut risku vadības mehānismu, kas saistīti ar publisko iepirkumu rezultātā veidojušos vai potenciālu sadarbību ar ārvalstu komersantiem. Latvijā Uzņēmumu reģistrā pieejama izsmejoša informācija par vietējo uzņēmuma struktūru, PLG, valdes un padomes locekļiem u.c. sākotnējā informācija, kas nepieciešama sadarbības partnera izvērtēšanai, savukārt publiski pieejamā informācija par ārvalstīs reģistrētiem uzņēmumiem bieži vien ir daudz ierobežotāka.

Darījumi ar NVO

- 3.8. Lai arī FATF standartos⁹ un starptautiski NVO kontekstā biežāk runāts par NVO TF riskiem, Latvijā praksē tiek konstatēti tieši NILL un predikatīvo noziedzīgo nodarījumu gadījumi, kuros izmantotas NVO. NVO Latvijā ir juridisko personu statuss, un līdzīgi kā citas juridiskās personas tās var tikt izmantotas dažādu NILL un predikatīvo noziedzīgo nodarījumu shēmu īstenošanā, kas norāda uz tām piemītošu ievainojamību un iespējamību tikt izmantotām, lai slēptu noziedzīgi iegūto līdzekļu patieso izcelsmi, maskētu PLG, kā arī izvairītos no atbildīgo institūciju uzraudzības.
- 3.9. NVO NILL riska profilu varētu iedalīt trīs daļās. Pirmkārt, FID saņemtie ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem liecina, ka NVO atsevišķos gadījumos tiek izmantoti, lai

⁸ Informatīvs materiāls "COVID-19 radītie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riski". Pieejams: https://www.fid.gov.lv/uploads/files/Dokumenti/FID_Covid-19%20rad%C4%ABtie%20NILL%20un%20TF%20riski_.pdf.

⁹ International standards on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation financing. The FATF Recommendations. 8. rekomendācija. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

izvairītos no nodokļu nomaksas. It īpaši pastiprināts risks tikt izmantotām nodokļu apiešanās un citās nodokļu shēmās ir tādām NVO, kas ir saņēmušas sabiedriskā labuma organizācijas statusu, jo nodokļu atvieglojumus ir tiesības saņemt gan NVO, gan personām, kuras veic ziedojumus. VID Nodokļu pārvalde veic pārbaudes NVO, kurām ir konstatēti iespējamie riski, kas saistīti ar nenomaksātiem nodokļiem, vai citi riski, kas saistīti ar organizācijas darbību.

- 3.10. Otrkārt, NILL tipoloģija, kas var būt saistīta ar dažādiem (biežāk ārvalstīs) izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, ir ziedojumi NVO no ziedotājiem ar apšaubāmu reputāciju, kuru līdzekļu izcelsme var būt apšaubāma (t.sk. noziedzīga) (īpaši no augsta riska valstīm) vai no ziedotājiem, kur līdzekļu izcelsme tiek maskēta. Tomēr ne izvairīšanās no nodokļu nomaksas un tai sekojošā NILL, ne arī šajā punktā minētie NVO NILL riski visbiežāk nebūs tieši saistīti ar darījumiem ar publiskā sektora iestādēm.
- 3.11. Treškārt, NVO NILL riski izriet no korupcijas rezultātā gūtiem noziedzīgiem līdzekļiem. Paaugstinātiem NILL riskiem ir pakļautas NVO, kuru lielākā gada ieņēmumu daļa ir pašvaldību vai valsts institūciju izmaksātais finansējums, proti, NVO spējas sasniegt to definētos mērķus ir tieši atkarīgas no attiecīgajām pašvaldībām vai valsts institūcijām. KNAB veiktās analīzes rezultātā identificēti gadījumi, kad lielāko NVO finansēšanai paredzēto pašvaldības budžeta apjomu saņem NVO, kas tieši vai pastarpināti saistītas ar attiecīgās pašvaldības politisko vairākumu, turklāt bieži vien NVO valdes locekļi ir esošās vai bijušās valsts amatpersonas.
- 3.12. Līdzīgi kā publisko iepirkumu gadījumā arī darījumos ar NVO būtiskākais faktors ir korupcijas riski un visbiežāk korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu legalizācija tālāk jau notiktu bez publiskā sektora iesaistes. 2021. gada decembrī FID kopā ar KNAB, Latvijas Republikas Prokuratūru un 4 kredītiestādēm publicēja materiālu "Koruptīvu noziedzīgu nodarījumu indikatori un gadījumu analīze",¹⁰ kas paredzēts t.sk. publiskā sektora iestāžu lietošanai, lai apzinātu un mazinātu korupcijas riskus valstī.

4. NILL riski publiskajā sektorā

Nekustamā īpašuma atsavināšanas darījumi

- 4.1. Darījumi ar nekustamajiem īpašumiem ir starptautiskajā praksē plaši identificēti NILL paņēmieni.¹¹ Nekustamais īpašums NILL veicējiem ir pievilcīgs tādu pašu iemeslu dēļ kā jebkuram investoram – nekustamajam īpašumam ir stabila vērtība un laika gaitā iespējams tā vērtības pieaugums.¹²
- 4.2. Darījumi ar nekustamajiem īpašumiem var tikt izmantoti gan NILL noslāņošanas stadijā, gan integrācijas stadijā.¹³ Noslāņošanas stadijā nekustamā īpašuma pirkšana un tālāka pārdošana var tikt izmantota ar mērķi līdzekļus attālināt no to (noziedzīgā) ieguves avota. Tomēr FID prakse liecina, ka Latvijā līdz šim nekustamie īpašumi visbiežāk izmantoti noziedzīgi iegūto līdzekļu integrācijas stadijā, kur jau legalizētus līdzekļus noziedznieki izmanto ikdienas tēriņiem, transportlīdzekļu iegādei, ieguldījumiem finanšu instrumentos un, protams, arī nekustamā īpašuma iegādei.

¹⁰ Materiāls "Koruptīvu noziedzīgu nodarījumu indikatori un gadījumu analīze". Pieejams: <https://fid.gov.lv/uploads/files/2021/korupcijas%20materi%C4%81ls/Korupt%C4%ABvu%20noziedz%C4%ABgu%20nodar%C4%ABjumu%20indikatori%20un%20gad%C4%ABjumu%20anal%C4%ABze.pdf>

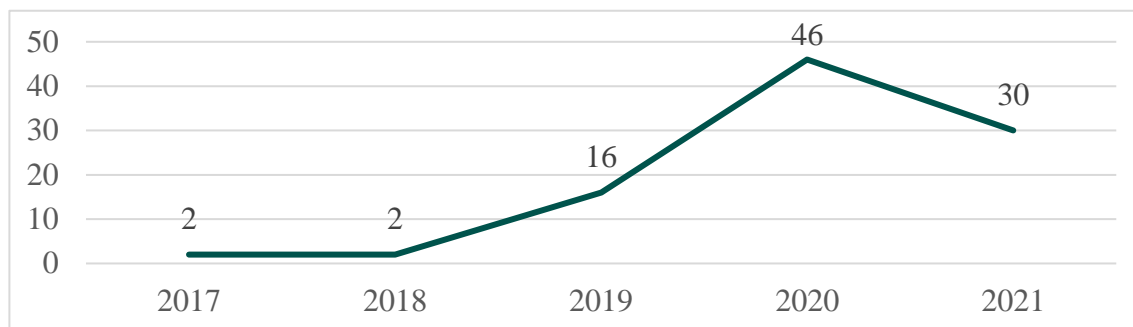
¹¹ Understanding money laundering through real estate transactions. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%202001%20EPRS_Understanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactions.pdf

¹² turpat

¹³ Metodisks materiāls "NILL tipoloģijas un pazīmes". Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2021/FID_Tipologiju%20materials_II_red.pdf

4.3. Kopš 2017. gada būtiski pieaudzis tādu nekustamo īpašumu skaits, kuriem FID ir fiksējis pamatotas aizdomas par to izmantošanu NILL un izdevis atbilstošajai Zemesgrāmatas nodaļai rīkojumu nepieļaut nekustamā īpašuma pārreģistrāciju (Attēls Nr.2). Ja laika posmā līdz 2018. gadam šādi gadījumi bija vien epizodiski, tad trīs gadu laikā no 2019. līdz 2021. gadam FID fiksējis pamatotas aizdomas par vairāk nekā 90 Latvijas nekustamo īpašumu iesaisti NILL shēmās.

Attēls Nr.2 – Uz noteiktu laiku iesaldēto nekustamo īpašumu skaits FID atzinumos par NILL

4.4. Rīkojumi visbiežāk tiek izdoti attiecībā uz dzīvokļiem un privātmājām, savukārt, vērtējot šādu nekustamo īpašumu sadalījumu pēc to ģeogrāfijas, dominē Rīgas pilsēta un Pierīgas novadi, it īpaši Jūrmalas pilsēta.

4.5. Latvijā termiņuzturēšanās atļauju Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā ārzemniekam ir tiesības pieprasīt, ja viņš ir iegādājies nekustamo īpašumu 250 000 EUR vērtībā un darījums atbilst Imigrācijas likumā noteiktiem kritērijiem.¹⁴ Termiņuzturēšanās atļaujas jeb "zelta vīzas" ir vispārzināma NILL tipoloģija un kā viens no reģionam aktuālajiem riska sektoriem iekļauts arī Eiropas Supranacionālajā NILL, TF risku ziņojumā.¹⁵ Termiņuzturēšanās atļauju jautājums plašāk tiks skatīts NRA, vienlaikus publiskajam sektoram jau šobrīd nekustamā īpašuma atsavināšanas darījumos nepieciešams ņemt vērā paaugstinātos NILL riskus attiecībā uz šādiem darījumiem.

4.6. FID metodoloģiskajā materiālā "NILL tipoloģijas un pazīmes"¹⁶ ietvertas vairākas Latvijā un citur pasaulē fiksētas NILL tipoloģijas, kurās tiek izmantoti nekustamie īpašumi (katrai no uzskaitītajām tipoloģijām minētajā materiālā pieejams arī atbilstošo pazīmju uzskaitījums):

- 4.6.1. Finanšu līdzekļi, simulējot šķietami legālus darījumus, tiek pārskaitīti uz juridisku personu kontiem ārvalstu maksājumu iestādēs (vai elektroniskās naudas iestādēs), kas vēlāk tiek izmantoti dažādu preču, pakalpojumu un nekustamā īpašuma iegādei.
- 4.6.2. Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus, un daļa vai visi līdzekļi pēc tam tiek ieguldīti, piemēram, finanšu instrumentos, dārgmetālos, nekustamajā un citā īpašumā vai izmantoti privātām vajadzībām, t.sk. izmantojot maksājumu karti.

¹⁴ Imigrācijas likums, 23. panta divdesmit devītā daļa. Latvijas Vēstnesis, 169, 20.11.2002. Pieejams:

<https://likumi.lv/ta/id/68522-imigrācijas-likums>

¹⁵ Report from the commission to the European parliament and the council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities. Pieejams:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/supranational_risk_assessment_of_the_money_laundering_and_terrorist_financing_risks_affecting_the_union.pdf

¹⁶ Metodisks materiāls "NILL tipoloģijas un pazīmes". Pieejams:

https://fid.gov.lv/uploads/files/2021/FID_Tipologiju%20materials_II_red.pdf

- 4.6.3. Persona saņem līdzekļus ar fiktīva aizņēmuma līguma starpniecību un vēlāk tos izmanto pašpatēriņam, īpašumu (piemēram, nekustamo īpašumu, transportlīdzekļu) iegādei, aizdevuma atmaksa nenotiek.
 - 4.6.4. Noziedzīgi iegūti līdzekļi skaidrā naudā tiek ievesti pār Latvijas robežu un izvietoti Latvijas finanšu sistēmā vai izmantoti preču, pakalpojumu iegādei, neatkarīgi no tā vai līdzekļi uz robežas ir deklarēti.
 - 4.6.5. Personas neizskaidrojama labklājība vai ienākumi.
- 4.7. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu integrācijas gadījumā par NILL visbiežāk liecinās darbības pirms nekustamā īpašuma iegādes un visticamāk daļa no tām nebūs zināma publiskā sektora pārstāvjiem. Tomēr, vērtējot darījuma partneri (nekustamā īpašuma pircēju), publiskā sektora iestāde var ņemt vērā informāciju, kura ir tās rīcībā un kuru ir iespējams noskaidrot. Piemēram, kāda ir publiski pieejamā informācija par darījuma partneri un saistītajām personām, vai darījumā iesaistītās juridiskās personas vai to PLG reģistrēti/saistīti ar augsta riska jurisdikcijām vai to kaimiņvalstīm,¹⁷ vai darījuma partneris (juridiskā persona) ir čaulas veidojums,¹⁸ kā arī citas FID metodoloģiskajā materiālā "NILL tipoloģijas un pazīmes" un citos apkopojumos minētās pazīmes.
- 4.8. Ja publiskā sektora iestāde ir veikusi novērtējumu, identificējusi pazīmes un radušās aizdomas par iespējamu NILL vai tās rīcībā jau ir pietiekami daudz faktu, lai pamatoti uzskatītu, ka NILL vai tās mēģinājums ir noticis vai notiek, nepieciešams sniegt ziņojumu par aizdomīgu darījumu FID. Vadlīnijās "Ziņojumu sniegšana par aizdomīgiem darījumiem un atturēšanās no darījumu veikšanas"¹⁹ aprakstīts pie kāda aizdomu sliekšņa sasniegšanas ziņojums jāsniedz un kāda informācija ziņojumā jāiekļauj, savukārt FID mājaslapas sadaļā "Ziņošana FID"²⁰ pieejama nepieciešamā tehniskā informācija ziņojuma iesniegšanai.

Citi NILL riski publiskajā sektorā

- 4.9. Līdzīgi kā nekustamo īpašumu atsavināšanas darījumos, arī citos gadījumos, kur publiskā sektora iestāde iesaistās civiltiesisku darījumu veikšanā (piemēram, tiek veikta cita veida īpašuma atsavināšana) un saņem līdzekļus no privātā sektora pārstāvjiem, pastāv riski, ka saņemtie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. Attiecīgi arī uz šiem gadījumiem var attiekties iepriekšminētās NILL tipoloģijas un pazīmes, un arī šeit izpēte var rezultēties ar ziņojumu FID.
- 4.10. Attiecībā uz gadījumiem, kur publiskais sektors ir līdzekļu nosūtītājs, būtiski ņemt vērā, ka publiskā pārvalde tiek finansēta no valsts puses, attiecīgi nav pamata aizdomām par līdzekļu noziedzīgu izcelsmi. Tomēr teorētiski NILL riski attiecībā uz publiskā sektora izejošajiem maksājumiem pastāv gadījumā, ja par valsts līdzekļiem tiek pirkti noziedzīgi iegūta manta vai pirkti pakalpojumi, kura izpilde tiek finansēta ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Iespējams, šādi riski materializējušies zemāk aprakstītajā gadījumā.

Gadījuma analīze Nr. 1

2020. gadā FID saņemts ziņojums par aizdomīgu darījumu no kredītiestādes par pašvaldības deputāta veiktiem darījumiem, kas rada aizdomas par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, aplokšņu algu izmaksu un dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu iepirkumu konkursos.

¹⁷ Augsta riska valstis. Pieejams: <https://fid.gov.lv/lv/darbibas-iomas/starptautiska-sadarbiba/augsta-riska-valstis>.

¹⁸ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 1. panta 15.¹ daļa. Latvijas Vēstnesis 116, 30.07.2008. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

¹⁹ Vadlīnijās "Ziņojumu sniegšana par aizdomīgiem darījumiem un atturēšanās no darījuma veikšanas". Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2021/FID_Zi%C5%86o%C5%A1anas%20vadl%C4%ABnijas_30092021.pdf.

²⁰ Ziņošana FID. Pieejams: <https://fid.gov.lv/lv/zinosana-fid>

Aizdomas rada fakts, ka būvniecības uzņēmums, kura PLG ir pašvaldības deputāts, regulāri uzvar gan konkrētās pašvaldības, gan citu pašvaldību, kā arī valsts iestāžu veiktajos publisko iepirkumu procesos par būvdarbu veikšanu, t.sk. iepirkumos, kas saistīti ar ES fondu finansētiem projektiem.

Konstatēts, ka minētā būvniecības uzņēmuma darbinieku kontos tiek veiktas regulārās skaidras naudas iemaksas. Tāpat identificēts, ka būvniecības uzņēmuma kontos konstatēti aizdomīgi pārskaitījumi ārvalstu uzņēmumiem ar čaulas veidojumu pazīmēm, iespējams, par faktiski nenotikušiem darījumiem.

2021. gada februārī VID Nodokļu un muitas policijas pārvalde uzsāka kriminālprocesu pret būvniecības uzņēmumu par izvairīšanos no nodokļu nomaksas un NILL lielā apmērā.

- 4.11. Attiecīgajā gadījumā publiskā sektora iestādei – pašvaldībai – pirmkārt, būtu jāvērtē korupcijas riski, kas saistīti ar publisko iepirkumu un iespējamo dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu no attiecīgās pašvaldības deputāta un vienlaikus būvniecības uzņēmuma PLG puses. Vienlaikus nevar izslēgt, ka teorētiski līdztekus korupcijas riskiem pastāv arī NILL riski, ja pašvaldība sniedz samaksu par pakalpojumiem, kuri daļēji vai pilnībā tiek finansēti no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem.
- 4.12. Minētais gadījums un citi gadījumi, kur jau pēc darījumu veikšanas parādās informācija par sadarbības partnera iespējamu iesaisti NILL un citos finanšu noziegumos, var kalpot kā iespēja pašvaldībai un citām publiskā sektora iestādēm labāk apzināties riskus un stiprināt kontroles šo risku mazināšanai. Šādos gadījumos, veicot vēsturiskās situācijas analīzi par līdzšinējo sadarbību (vai izmantojot citu publiskā sektora iestāžu piemērus), iespējams izvērtēt, vai un kāda informācija bija publiskā sektora iestādes rīcībā, kas varēja liecināt par sadarbības partnera iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu izmantošanu darījumā.
- 4.13. Ne katrā publiskā sektora iestādē būs lietderīgi ieviest 4. nodaļā minētos NILL risku novēršanas pasākumus, proti, atsevišķu IKS, pieņemt darbā vienu vai vairākus NILL, TF, PF novēršanas jomas speciālistus vai veikt citus Novēršanas likumā tā subjektiem paredzētos pienākumus. FID ieskatā NILL (kā arī pēc nepieciešamības TF, PF) un sankciju pārkāpšanas risku kontroles iespējams paredzēt publiskā sektora iestādes vispārējā IKS. Tā kā publiskā sektora iestādes nav Novēršanas likuma subjekti un tā prasības attiecībā uz IKS izstrādei nepieciešamo NILL, TF, PF un sankciju pārkāpšanas risku novērtējumu uz tām neattiecas, iestādes to var veikt un dokumentēt brīvā formā.
- 4.14. Risku novērtējuma veikšanā un kontroles pasākumu izstrādē nepieciešams ievērot vispārpieņemtus NILL novēršanas jomas principus, kā "zini savu klientu" (jeb publiskā sektora gadījumā drīzāk "zini savu sadarbības partneri") un riskos balstītu pieeju.
- 4.15. Latvijā kopš 2019. gada²¹ Uzņēmumu reģistrā bez maksas pieejama izsmeļoša informācija par vietējo uzņēmuma struktūru, PLG, valdes un padomes locekļiem u.c. sākotnējā informācija, kas nepieciešama sadarbības partnera izvērtēšanai.²² Publiski pieejamā informācija par ārvalstīs reģistrētiem uzņēmumiem bieži vien ir daudz ierobežotāka, līdz ar to sadarbībā ar ārvalstu komersantiem tas jāņem vērā kā risku paaugstinošs faktors. Vienlaikus NILL novēršanas princips "zini savu klientu" pēc

²¹ Informācija par Latvijas uzņēmumiem publiski bija pieejama arī pirms 2019. gada, bet laika posmā no 2018. līdz 2019. gadam no Uzņēmumu reģistra puses pieejamās informācijas klāsts un kvalitāte būtiski paplašināti, gūstot arī starptautisko institūciju atzinību kā viens no modernākajiem uzņēmumu reģistriem Eiropā.

²² Transparency International urges EU to act on patchy beneficial ownership registers. Pieejams: <https://transparency.eu/eu-must-act-beneficial-ownership-registers/>

būtības daļēji pārklājas ar pienākumiem, ko katrā darījumā publiskā sektora iestādēm nosaka Sankciju likums.

- 4.16. Riskos balstīta pieejas pamatā ir nepieciešamība ar NILL, TF un PF riskiem cīnīties efektīvi, bet tās galvenais princips ir veltīt resursus risku novēršanai vai mazināšanai gadījumos, kur pastāv paaugstināts risks.²³ Tieši riskos balstīta pieeja ir pamatā arī starptautiskā un nacionālā regulējumā nostiprinātajam Novēršanas likumu subjektu lokam, kurā nav iekļautas publiskā sektora iestādes. Vienlaikus apzinoties minētos mērķus un riskus, riskos balstītu pieeju nevajadzētu izmantot kā attaisnojumu neieviešot NILL kontroles gadījumos, kur publiskā sektora iestādei pastāv paaugstināti riski būt iesaistītai NILL darbībās.
- 4.17. Riskos balstīta pieeja ir nostiprināta arī Novēršanas likumā. Novēršanas likumā 11. pantā noteikti gadījumi, kad Novēršanas likuma subjektiem jāveic klienta izpēte, dažādiem darījumu un pakalpojumu veidiem nosakot atšķirīgus sliekšņus. Piemēram, attiecībā uz gadījuma rakstura darījumiem, tikai gadījumā, ja darījumā tiek izmantota virtuālā valūta klienta izpēte jāveic vienmēr. Savukārt, ja darījums nekvalificējas pārējām 11. panta otrajā daļā minētajām situācijām, klienta izpēte gadījuma rakstura darījumos jāveic darījuma apjomam vai saistītu darījumu apjomam pārsniedzot 15 000 EUR.²⁴
- 4.18. Arī publiskā sektora iestādes var paredzēt līdzīgu pieeju, vērtējot un dažāda NILL riska darījumiem nosakot dažādus sliekšņus. Ņemot vērā konstatētos NILL riskus, iespējams, sliekšnis var būt arī krietni augstāks par iepriekš minētajiem 15 000 EUR. Jāņem vērā, ka patiešām ievērojamos darījumos, kuri sasniedz vairākus desmitus vai pat simtus milj. EUR, pat salīdzinoši maz iespējama riska materializēšanās var radīt milzīgus zaudējumus, kuri nav samērojami ar resursiem, kuri būtu jāvelta, lai no riska un tam sekojošajiem zaudējumiem izvairītos. Šādos gadījumos publiskā sektora iestādēm būtu nepieciešams veikt gan korupcijas, gan sankciju pārkāpšanas, gan NILL novēršanas risku kontroli.

5. Sankciju riska pārvaldīšana publiskajā sektorā

Tiesiskā regulējuma apraksts

- 5.1. Sankcijas ir ierobežojoši pasākumi, ko attiecībā uz identificējamiem tiesību subjektiem (piemēram, konkrētām personām vai valstīm) nosaka konkrētas valstis vai starptautiskās organizācijas (piemēram, ANO), lai ietekmētu, mainītu vai pārtrauktu tādu sankciju subjekta rīcību, kas apdraud starptautisko mieru, drošību un tiesiskumu. Konkrētu valstu sankciju noteikšanas gadījumā sankciju mērķi var būt arī plašāki nekā starptautiskā miera, drošības un tiesiskuma nodrošināšana.
- 5.2. Sankciju noteikšanas, ievērošanas, izpildes un citus ar sankcijām saistītus jautājumus Latvijā regulē Sankciju likums un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.
- 5.3. Sankciju likums attiecas uz visām personām, un tām ir pienākums ievērot un izpildīt starptautiskās un nacionālās sankcijas.²⁵

²³ International standards on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation financing. The FATF Recommendations. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>.

²⁴ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 11. panta pirmās daļas 2. punkta a) apakšpunkts. Latvijas Vēstnesis 116, 30.07.2008. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

²⁵ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 2. panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

- 5.4. Sankciju likuma mērķis ir nodrošināt mieru, drošību un tiesiskumu atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām un nacionālajām interesēm,
- 5.4.1. ieviešot starptautiskās sankcijas,
 - 5.4.2. nosakot nacionālās sankcijas
 - 5.4.3. vai arī Sankciju likumā noteiktajos gadījumos, piemērojot ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas.²⁶

Sankciju veidi pēc formas

Starptautiskās sankcijas

- 5.5. Starptautiskās sankcijas ir atbilstoši starptautiskajām tiesībām attiecībā uz sankciju subjektu noteikti ierobežojumi, kurus pieņēmusi:
- 5.5.1. ANO vai
 - 5.5.2. ES, vai
 - 5.5.3. cita starptautiskā organizācija, kuras dalībvalsts ir Latvija, un kuri ir tieši piemērojami vai ieviesti Latvijā šajā likumā noteiktajā kārtībā.²⁷
- 5.6. ANO Drošības padomes rezolūcijās noteiktās finanšu un civiltiesiskās sankcijas un ES regulās noteiktās sankcijas ir saistošas un tieši piemērojamas Latvijas Republikā.²⁸ Izņemot ANO un ES noteiktās sankcijas, citu starptautisku organizāciju noteiktās sankcijas, kas būtu piemērojamas Latvijā, nav konstatētas. Līdz ar to, lietojot terminu "starptautiskās sankcijas" Latvijas normatīvajā regulējumā, ar tām tiek saprastas ANO un ES noteiktās sankcijas.
- 5.7. Izteikti lielākā daļa Latvijā saistošo sankciju ir tieši starptautiskās sankcijas, ko nosaka ANO Drošības padome un ES. ES ir spēkā vairāk nekā četrdesmit dažādi sankciju režīmi.²⁹ Daži no ES sankciju režīmiem ir noteikti, pamatojoties uz ANO Drošības padomes sankciju režīmiem, bet citus sankciju režīmus ES nosaka autonomi.³⁰

Nacionālās sankcijas

- 5.8. Nacionālās sankcijas ir atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem un starptautiskajām tiesībām attiecībā uz sankciju subjektu noteikti ierobežojumi, kurus Sankciju likumā paredzētajā kārtībā noteicis Ministru kabinets.³¹ Nacionālās sankcijas var noteikt Ministru kabinets pēc savas iniciatīvas, kā arī pamatojoties uz ārlietu ministra vai Nacionālās drošības padomes priekšlikumu.³²
- 5.9. Ministru kabinets nacionālās sankcijas līdz šim ir noteicis tikai retos gadījumos.³³ Tas, citu starpā, skaidrojams ar to, ka sankcijas ir būtisks ES Kopējās ārpolitikas un

²⁶ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 2.panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

²⁷ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 1. panta pirmās daļas 1. punkts. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

²⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11. panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

²⁹ EU Sanctions Map. Pieejams: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

³⁰ Overview of sanctions and related tools. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions/overview-sanctions-and-related-tools_en

³¹ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 1. panta pirmās daļas 2. punkts. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

³² Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 3. panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

³³ Par ES ierobežojošajiem pasākumiem. Pieejams: <https://www2.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojiem-pasakumiem/nacionalas-sankcijas>

drošības politikas instruments. Proti, nosakot sankcijas kā ES dalībvalstij Kopējās ārpolitikas un drošības politikas ietvaros, Latvijai nav bijusi bieža nepieciešamība vienpusējā kārtībā noteikt nacionālas sankcijas. Vienlaikus ir būtiski apzināties, ka Ministru kabinetam ir tiesības noteikt nacionālas sankcijas.

ES vai NATO dalībvalsts noteiktas sankcijas

5.10. ES vai NATO dalībvalsts noteiktas sankcijas ir sankcijas, ko vienpusējā kārtībā nosaka konkrētas ES vai NATO dalībvalstis atbilstoši attiecīgo valstu normatīvajiem aktiem. Neskatoties uz to, ka citu valstu noteikto sankciju ievērošanai Latvijā juridiski ir eksteritoriāls tvērums, Latvijā konkrētos gadījumos citu ES vai NATO dalībvalstu noteiktās sankcijas ir piemērojamas arī publisko tiesību subjektu darbībā.

5.11. Jāvērš uzmanība, ka visos Sankciju likuma pantos, kas nosaka ES vai NATO dalībvalstu noteikto sankciju ievērošanu, pieminēts, ka tās attiecas tikai uz tādām ES vai NATO dalībvalstu sankcijām, kas būtiski ietekmē finanšu un kapitāla tirgus intereses.³⁴ Atbilstoši Ārlietu ministrijas norādēm šobrīd Latvijā par tādām uzskatāmas tikai ASV sankcijas, jo tās ir būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas NATO dalībvalsts sankcijas. Citu NATO dalībvalstu sankcijas Latvijā netiek piemērotas un nav saistošas.³⁵

5.12. ASV OFAC ir ASV iestāde, kas pārvalda un īsteno ASV sankcijas.³⁶

5.13. Citām sankcijām, kas nav starptautiskās sankcijas, nacionālās sankcijas vai ES vai NATO dalībvalstu (ASV) noteiktās sankcijas (kas tiek piemērotas tikai Sankciju likumā konkrēti noteiktos gadījumos), Latvijā nav juridiska spēka, un tās nav saistošas.

Sankciju veidi pēc satura

5.14. Latvijā var ieviest vai noteikt šādas starptautiskās vai nacionālās sankcijas:

- 5.14.1. finanšu ierobežojumi;
- 5.14.2. civiltiesiskie ierobežojumi;
- 5.14.3. ieceļošanas ierobežojumi;
- 5.14.4. stratēģiskas nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi;
- 5.14.5. tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi.³⁷

Finanšu ierobežojumi

5.15. Ja attiecībā uz sankciju subjektu noteikti finanšu ierobežojumi, visām personām (arī publisko tiesību subjektiem) atbilstoši to kompetencei ir pienākums nekavējoties un bez iepriekšēja brīdinājuma veikt šādas darbības:

- 5.15.1. iesaldēt visus finanšu līdzekļus un finanšu instrumentus, kas tieši vai netieši, pilnībā vai daļēji ir sankciju subjekta īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, tai skaitā tos finanšu līdzekļus un finanšu instrumentus, kas nodoti trešām personām;
- 5.15.2. liegt sankciju subjektam piekļuvi finanšu līdzekļiem un finanšu instrumentiem;

³⁴ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.¹ panta pirmā daļa un 11.² panta pirmā daļā. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

³⁵ Starptautisko un nacionālo sankciju piemērošana Latvijā. Biežāk uzdotie jautājumi un atbildes. 34. jautājums. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-un-atbildes>

³⁶ <https://home.treasury.gov/policy-issues/office-of-foreign-assets-control-sanctions-programs-and-information>

³⁷ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 4. pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

- 5.15.3. nesniegt sankciju subjektam (tai skaitā izmantojot pilnvarojumu) starptautiskajās vai nacionālajās sankcijās noteiktos finanšu pakalpojumus.³⁸
- 5.16. Praksē finanšu ierobežojumu izpildē būtiskāka loma ir privāto tiesību subjektiem, nevis publisko tiesību subjektiem. Tas skaidrojams ar to, ka finanšu pakalpojumus galvenokārt sniedz kredītiestādes un finanšu iestādes. Praksē finanšu ierobežojumu izpilde var izpausties, piemēram, kredītiestādei iesaldējot visus līdzekļus tādas fiziskas personas kontā, pret kuru noteikti finanšu ierobežojumi.
- 5.17. Piemēram, 2014. gadā ES pieņēma regulu Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem (sankcijām) attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība.³⁹ Šīs regulas 2. panta pirmā daļa nosaka pienākumu iesaldēt visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir jebkuru regulas I pielikumā uzskaitītu fizisko personu vai ar tām saistītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā. Personu saraksts, pret kurām noteiktas šīs sankcijas, tiek regulāri papildināts, tostarp, kopš Krievijas uzsāka militārās agresijas īstenošanu pret Ukrainu.
- 5.18. Līdz ar to regulas Nr. 269/2014 pantā noteiktās sankcijas ir kvalificējas tieši kā finanšu ierobežojumi. Ņemot vērā minēto, ja kādai fiziskai vai juridiskai personai, kas ir norādīta ES sankciju sarakstā, vai šādām personām piederoši vai šo personu kontrolēti uzņēmumi ir izmantojuši ES finanšu iestāžu pakalpojumus, visām ES finanšu iestādēm ir jāveic šo personu līdzekļu iesaldēšana.
- 5.19. Ņemot vērā minēto, publisko tiesību subjektu darbībā finanšu ierobežojumu izpilde biežāk izpaudīsies, liedzot sankciju subjektam piekļuvi finanšu līdzekļiem un finanšu instrumentiem. Piemēram, tās pašas regulas Nr. 269/2014 2. panta otrā daļa nosaka aizliegumu tieši vai netieši darīt pieejamus līdzekļus vai saimnieciskos resursus I pielikumā uzskaitītām fiziskajām personām vai ar tām saistītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām vai to labā.
- 5.20. Faktiski tas nozīmē, ka civiltiesisku darījumu izpilde ar personām, attiecībā uz kurām ir noteikti finanšu ierobežojumi, nav izpildāmi arī publisko tiesību subjektu darbībā. Šī iemesla dēļ Sankciju likuma 11.3 pants publisko tiesību subjektam aizliedz slēgt līgumu publisko vai privāto tiesību jomā, ja ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas, kuras ietekmē līguma izpildi. Tāpat šis pants publisko tiesību subjektam aizliedz veikt maksājumu, ja ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas, kuras ietekmē maksājumu.

Civiltiesiskie ierobežojumi

- 5.21. Sankciju likuma 5. panta otrā daļa nosaka, ka sankciju subjektam, attiecībā uz kuru noteikti civiltiesiskie ierobežojumi, atbilstoši šiem ierobežojumiem ir aizliegts iegūt un atsavināt ķermeniskas un bezķermeniskas lietas, uz kurām publiskajos reģistros reģistrējamas, nostiprināmas vai publiskojamas īpašuma tiesības vai citas mantiskās tiesības. Savukārt Sankciju likuma 5. panta trešā daļa nosaka, ka publiskajos reģistros

³⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 5. panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

³⁹ PADOMES REGULA (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0269>

aizliegts reģistrēt vai nostiprināt Sankciju likuma 5. panta otrajā daļā minēto īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību iegūšanu un atsavināšanu.⁴⁰

5.22. Institūcijas, kas ir atbildīgas par Sankciju likuma 5. panta trešajā daļā minēto publisko reģistru vešanu, ir:

- 5.22.1. Tiesu administrācija kā valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas pārzinis;
- 5.22.2. Uzņēmumu reģistrs;
- 5.22.3. Patentu valde;
- 5.22.4. valsts akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes drošības direkcija";
- 5.22.5. valsts akciju sabiedrība "Latvijas Jūras administrācija" kā Latvijas Kuģu reģistra datubāzes uzturētājs;
- 5.22.6. Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra kā traktortehnikas un tās vadītāju valsts informatīvās sistēmas pārzinis;
- 5.22.7. Lauksaimniecības datu centrs kā Lauksaimniecības datu centra informācijas sistēmas pārzinis;
- 5.22.8. valsts aģentūra "Civilās aviācijas aģentūra" kā Latvijas Republikas Civilās aviācijas gaisa kuģu reģistra turētājs.⁴¹

5.23. Jāņem vērā, ka atbildīgo reģistru saraksts nav izsmejošs. Līdz ar to arī citām institūcijām, kas ir atbildīgas par publisko reģistru vešanu, ir aizliegts reģistrēt vai nostiprināt Sankciju likuma 5. panta otrajā daļā minēto īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību iegūšanu un atsavināšanu.

5.24. Civiltiesiskie ierobežojumi atbilstoši tiek piemēroti, lai novērstu saimniecisko resursu izmantošanu kā analogu naudai vai tās aizvietotāju. Civiltiesiskos ierobežojumus piemēro tā, lai novērstu iespēju sankciju subjektam iegūt finansiālu vai ekonomisku labumu (finanšu līdzekļus, preces, pakalpojumus), izmantojot saimnieciskos resursus.⁴²

5.25. Ņemot vērā civiltiesisko ierobežojumu būtību, publisko tiesību subjektiem ir aizliegts veikt tādas darbības, kuru rezultātā sankciju subjektam, attiecībā uz kuru noteikti civiltiesiskie ierobežojumi, būtu iespējams iegūt un atsavināt ķermeniskas un bezķermeniskas lietas, uz kurām publiskajos reģistros reģistrējamas, nostiprināmas vai publiskojamas īpašuma tiesības vai citas mantiskās tiesības.

Ieceļošanas ierobežojumi

5.26. Sankciju subjektam, attiecībā uz kuru noteikts ieceļošanas ierobežojums, ir aizliegts ieceļot un uzturēties Latvijā vai šķērsot Latvijas teritoriju tranzītā.⁴³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde kā kompetentā institūcija ir atbildīga par to, lai persona, attiecībā uz kuru noteikts ieceļošanas ierobežojums, tiktu iekļauta to personu sarakstā, kurām ieceļošana Latvijā ir aizliegta.⁴⁴

⁴⁰ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 5. panta otrā un trešā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁴¹ Ministru kabineta noteikumi Nr. 327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība", 2. punkts. Latvijas Vēstnesis, 142, 15.07.2019. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/308141-starptautisko-un-nacionalo-sankciju-ierosinasanas-un-izpildes-kartiba>

⁴² Ministru kabineta noteikumi Nr. 327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība", 3. punkts. Latvijas Vēstnesis, 142, 15.07.2019. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/308141-starptautisko-un-nacionalo-sankciju-ierosinasanas-un-izpildes-kartiba>

⁴³ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 7. pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁴⁴ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13. panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

Stratēģiskas nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi

- 5.27. Ja attiecībā uz sankciju subjektu noteikts ieroču embargo vai citu preču importa, eksporta, tranzīta vai starpniecības pakalpojumu aizliegums, privāto vai publisko tiesību subjektam ir aizliegts sankciju subjektam pārdot, piegādāt, nodot, eksportēt vai kā citādi atsavināt noteikta veida stratēģiskas nozīmes preces vai citas likumā noteiktās preces vai ļaut piekļūt tām.⁴⁵
- 5.28. Šāda veida sankcijas nereti sauc arī par ekonomiskajām vai "sektorālajām" sankcijām, jo tās var tikt piemērotas attiecībā uz sankciju subjekta – valsts – konkrētām ekonomikas nozarēm jeb sektoriem. ES ir noteikusi sankcijas, citu starpā, pret Krievijas finanšu, tirdzniecības, transporta, tehnoloģiju un aizsardzības nozari.⁴⁶ Piemēram, ES regula Nr. 833/2014 aizliedz tieši vai netieši importēt attiecīgās ES regulas XVII pielikumā uzskaitītos dzelzs un tērauda izstrādājumus, ja to izcelsme ir Krievijā, vai tie ir eksportēti no Krievijas.⁴⁷ Publisko tiesību subjektiem ir jāizpilda arī stratēģiskas nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi.

Tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi

- 5.29. Šī sankciju veida izpilde attiecas uz privāto tiesību subjektiem, kuriem ir aizliegts sniegt pakalpojumus, kuri tieši saistīti ar tūrisma darbībām starptautiskajās vai nacionālajās sankcijās noteiktā teritorijā vai sankciju subjektu, attiecībā uz kuru noteikti tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi.⁴⁸ Ekonomikas ministrija kā kompetentā institūcija sniedz informāciju un konsultē par Sankciju likuma 11.pantā noteiktajā kārtībā ieviesto vai noteikto tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumu spēkā stāšanos, izpildi vai atcelšanu.⁴⁹

Sankciju pārkāpšanas riski

- 5.30. Sankciju pārkāpšanas risku nacionālā līmenī iespējams noteikt novērtējot sankciju pārkāpšanas draudu un ievainojamības līmeni, kas savstarpēji mijiedarbojoties veido sankciju pārkāpšanas risku.

Sankciju pārkāpšanas draudi

- 5.31. Sankciju pārkāpšanas draudus var radīt sankciju subjekti, kuru interesēs ir apiet sankcijās noteiktos ierobežojumus, kā arī personas, kas nav sankciju subjekti, bet, kuras peļņas gūšanas vai citādos nolūkos var mēģināt palīdzēt sankciju subjektiem veikt aizliegtus darījumus vai turpināt saimniecisko darbību tādās nozarēs, pret kuru ir noteiktas sektorālās sankcijas.
- 5.32. Nacionālie sankciju pārkāpšanas draudi, kas izriet no tādām sankcijām, kas ir noteiktas saistībā ar terorismu vai proliferāciju, jau tika vērtēti NRA 2020 un tiks vērtēti arī

⁴⁵ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 8. pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁴⁶ EU sanctions in response to Russia's invasion of Ukraine. Pieejams:

<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>

⁴⁷ PADOMES REGULA (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, 3.g. panta pirmā daļa. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0833-20220413&from=EN>

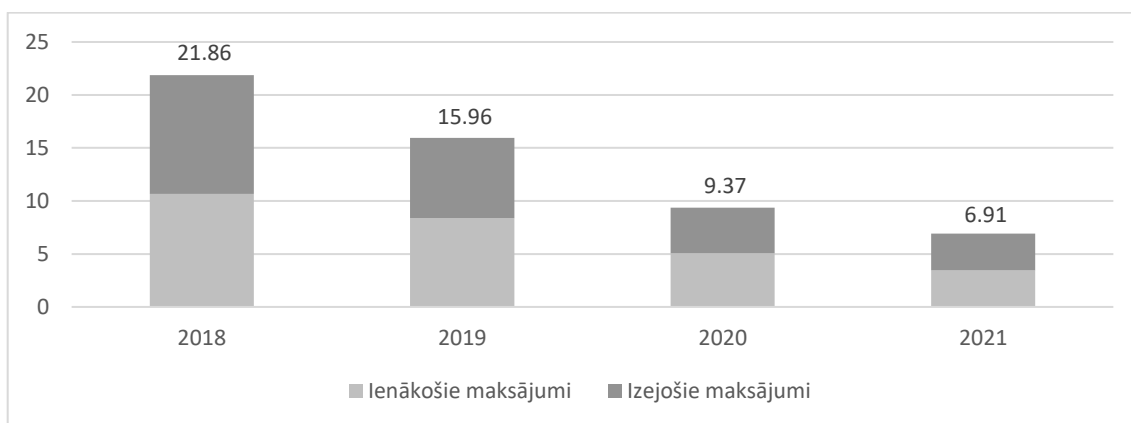
⁴⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 9. pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁴⁹ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13. panta trešā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

nākamā perioda NRA.⁵⁰ Ziņojumā secināts, ka Latvijas nacionālais TF risks ir zems, savukārt PF risks – vidēji zems.

- 5.33. Kā jau minēts, ES ir spēkā vairāk nekā četrdesmit dažādi sankciju režīmi pret dažādiem sankciju subjektiem.⁵¹ Tomēr, ņemot vērā aktuālo ģeopolitisko situāciju un Latvijas ģeogrāfisko novietojumu, nepašaubāmi būtiskākos sankciju pārkāpšanas draudus Latvijā rada tieši ES sankcijas, kas noteiktas attiecībā uz Latvijas kaimiņvalstīm – Krieviju un Baltkrieviju.
- 5.34. Sankciju pārkāpšanas draudi Latvijā vērtējami kā augsti. Latvija aktīvi sadarbojas preču tirdzniecībā gan ar Baltkrieviju, gan īpaši Krieviju. 2021. gadā Krievija ierindojās 5. vietā starp valstīm, uz kuru Latvija eksportēja preces, bet Baltkrievija – 20. vietā. Uz Krieviju eksportēto preču vērtība veidoja 7.3% no kopējās Latvijas eksporta vērtības, bet uz Baltkrieviju – 1.1%. Līdzīgi rādītāji 2021. gadā redzami arī attiecībā uz preču importu – pēc preču vērtības Krievija ir 4. vietā (1.7 mljrd. EUR, 9.1% no kopējā importa) aiz Lietuvas, Vācijas un Polijas, bet Baltkrievija – 12. vietā (0.46 mljrd. EUR, 2.4% no kopējā importa) starp valstīm, no kurām visvairāk Latvija importē preces. No Krievijas 2021. gadā visbiežāk tika importēti minerālprodukta (623 milj. EUR, 35%), kā arī dzelzs un tērauda preces (459 milj. EUR, 26%), savukārt no Baltkrievijas – koks un koka izstrādājumi (149 milj. EUR, 60%).⁵²
- 5.35. Latvijas kredītiestāžu klientu maksājumu plūsmai uz Krievijas kredītiestādēm pēc finanšu sektora kapitālā remonta ir izteikta tendence samazināties (Attēls Nr. 3), tomēr arī 2021. gadā Krievijas kredītiestādes ir starp biežākajām maksājumu saņēmēju un nosūtītāju kredītiestādēm – 2021. gadā gan ienākošajos, gan izejošajos maksājumos Krievija ierindojās 4. vietā aiz Lietuvas, Igaunijas un Vācijas. Ienākošie maksājumi no Baltkrievijas kredītiestādēm kopsummā 2021. gadā bija 343 milj. EUR, bet izejošie – 756 milj. EUR.⁵³

Attēls Nr. 3 – Latvijas kredītiestāžu klientu pārrobežu maksājumi uz Krievijas kredītiestādēm, mljrd. EUR

- 5.36. Uz 01.07.2021. 44361 ārzemniekiem bija derīga Latvijā izdota termiņuzturēšanās atļauja. No tām 22% (9795) izsniegtas Krievijas valsts piederīgajiem un 5% (2353) Baltkrievijas valsts piederīgajiem.⁵⁴ Krievijas un Baltkrievijas valsts piederīgajiem (gan

⁵⁰ Nacionālā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējuma ziņojuma par 2017. - 2019. gadu kopsavilkums. Pieejams: <https://www.fid.gov.lv/lv/darbibas-jomas/nacionalais-risku-novertejums/nacionalais-risku-novertejums-2017-2019>

⁵¹ EU Sanctions Map. Pieejams: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

⁵² Eksports un imports pa valstīm, valstu grupām un teritorijām. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/QSP_PUB/START_TIR_AT_ATD/ATD020.

⁵³ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas sniegtie dati.

⁵⁴ Uzturēšanās atļaujas. Statistika: https://www.pmlp.gov.lv/lv/uzturesanas-atlajas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Latvijā, gan ārzemēs dzīvojošiem) pieder arī kapitāldaļas vairākos Latvijas uzņēmumos. 2022. gada sākumā 3139 Latvijā reģistrētiem uzņēmumiem PLG ir Krievijas pilsonis, bet 591 uzņēmumiem PLG ir Baltkrievijas pilsonis.⁵⁵

5.37. Ņemot vērā minēto, sankciju pārkāpšanas draudi Latvijā ir augsti.

Sankciju pārkāpšanas ievainojamība

5.38. Ar sankciju pārkāpšanas ievainojamības jēdzienu var saprast tās lietas, kuras var izmantot, atbalstīt vai atvieglot sankciju pārkāpšanas draudus radošie elementi. Ievainojamība var ietvert konkrētas nozares, finanšu produktus vai pakalpojumu veidus, kuru iezīmes padara tos pievilcīgus sankciju pārkāpšanai. Ievainojamība var ietvert arī nepilnības pasākumos, kas paredzēti sankciju pārkāpšanas novēršanai vai jurisdikcijas konteksta iezīmes, kas var ietekmēt sankciju pārkāpēju iespējas piesaistīt vai pārvietot līdzekļus vai citus aktīvus.

5.39. Attiecībā uz privāto tiesību subjektiem ir jāņem vērā konkrētu privāto tiesību subjektu (piemēram, finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku, ārpakalpojuma grāmatvežu, zvērinātu notāru u.c.) pienākumi veikt sankciju riska novērtējumu un izveidot IKS, lai pēc iespējas novērstu šo privāto tiesību subjektu iesaistīšanu starptautisko un nacionālo sankciju prasību pārkāpšanā vai apiešanā vai izvairīšanos no to izpildes.⁵⁶

5.40. Šo prasību izpildē privāto tiesību subjektu uzraudzību veic atbilstošā kompetentā institūcija (piemēram, finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus uzrauga FKTK),⁵⁷ kā arī par pārkāpumiem starptautisko un nacionālo sankciju prasību jomā ir paredzēta atbildība, kas var izpausties kā attiecīgā privāto tiesību subjekta darbības pārtraukšana vai liela apmēra naudas soda uzlikšana.⁵⁸

5.41. Kā tika identificēts NRA 2020, pastāv arī citi nacionālo sankciju pārkāpšanas ievainojamību mazinošie apstākļi:

- 5.41.1. finanšu sektora dalībnieki izmanto automatizētus rīkus sankciju atbilstības nodrošināšanai (piemēram, veicot klientu, to PLG un citu personu pārbaudi pret sankciju sarakstiem jeb t.s. *sanctions screening*), kā arī finanšu sektora dalībnieku zināšanas par sankciju atbilstību ir vērtējamas kā augstas;
- 5.41.2. 2018. gadā veiktie Novēršanas likuma grozījumi, kas nosaka, ka konkrētiem finanšu sektora dalībniekiem ir aizliegts uzsākt un uzturēt darījuma attiecības vai veikt gadījuma rakstura darījumu ar čaulas veidojumu, ja tas vienlaikus atbilst divām no trim Novēršanas likumā noteiktajām pazīmēm⁵⁹ par čaulas veidojumu.⁶⁰
- 5.41.3. FID regulāri saņem ziņojumus par aizdomām par sankciju apiešanu no Novēršanas likuma subjektiem, kas liecina par labu sankciju atbilstības kultūru un zemu sankciju pārkāpšanas ievainojamību.⁶¹

⁵⁵ Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēto tiesību subjektu aktuālie patiesie labuma guvēji (PLG) – fiziskas personas. Pieejams: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/patiesie-labuma-guveji>

⁵⁶ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13.¹ pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁵⁷ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13. pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁵⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13.² pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁵⁹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 1. panta 15.¹ punkts. Latvijas Vēstnesis 116, 30.07.2008. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

⁶⁰ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 21.¹ pants. Latvijas Vēstnesis 116, 30.07.2008. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

⁶¹ Nacionālā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējuma ziņojuma par 2017. - 2019. gadu kopsavilkums. Pieejams: <https://www.fid.gov.lv/lv/darbības-jomas/nacionalais-risku-novērtējums/nacionalais-risku-novērtējums-2017-2019>

5.42. Minētie sankciju pārkāpšanas ievainojamību mazinošie elementi faktiski ietekmē arī publisko tiesību subjektus, ņemot vērā, ka publisko tiesību subjektu veiktos finanšu darījumus arī galvenokārt apkalpo Latvijas finanšu un kapitāla tirgus dalībnieki vai Valsts Kase.

5.43. Vienlaikus Sankciju likums publisko tiesību subjektiem nosaka īpašus pienākumus sankciju ievērošanas un izpildes jomā (skat. nodaļu "Publisko tiesību subjektu īpašie pienākumi sankciju izpildes jomā"). Secināms, ka korekti un pareizā kārtībā izpildot Sankciju likumā noteiktos pienākumus, nacionālā līmeņa sankciju pārkāpšanas ievainojamība ir zema.

5.44. Turklāt jāņem vērā, ka atbilstoši Krimināllikuma 84. pantam, starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšana ir noziegums.⁶² Izņemot kriminālatbildību, sankciju pārkāpšana var radīt būtiskus reputācijas draudus kā privāto tiesību subjektiem, tā publisko tiesību subjektiem.

Sankciju pārkāpšanas riski

5.45. Ņemot vērā, ka sankciju pārkāpšanas draudi Latvijā ir augsti, bet sankciju apiešanas ievainojamība Latvijā var tikt uzskatīta par zemu, secināms, ka Latvijas sankciju pārkāpšanas riska līmenis ir vērtējami kā vidējs.

5.46. Sankciju pārkāpšanā var tikt iesaistīti arī publisko tiesību subjekti, kuriem Sankciju likums nosaka konkrētus pienākumus, lai šādus gadījumus novērstu. Šī risku novērtējuma nākamajā nodaļā ir sniegti ieteikumi, kā rīkoties publisko tiesību subjektiem, lai būtu iespējams efektīvi ievērot un izpildīt piemērojamās sankcijas.

Vadlīnijas publisko tiesību subjektiem sankciju ievērošanā un izpildē

Publisko tiesību subjektu īpašie pienākumi sankciju izpildes jomā

5.47. Arī publisko tiesību subjektiem ir noteikti konkrēti pienākumi attiecībā uz sankciju ievērošanas un izpildes nodrošināšanu.

5.48. Pirmkārt, sankciju ievērošanas un izpildes jomā publisko tiesību subjektiem ir konkrēti pienākumi publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā atbilstoši Sankciju likuma 11.¹ pantam. Pasūtītājam, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam, publiskajam partnerim vai tā pārstāvim attiecībā uz pretendentu, kuram saskaņā ar normatīvajiem aktiem publisko iepirkumu jomā būtu piešķiramas līguma slēgšanas tiesības, jāpārbauda, vai attiecībā uz šo pretendentu vai tā amatpersonām, PLG vai citām ar pretendentu saistītām personām, kas konkrēti norādītas Sankciju likumā, ir noteiktas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts sankcijas. Ja attiecībā uz pretendentu vai kādu no minētajām personām noteiktās starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts sankcijas kavēs līguma izpildi, pretendents ir izslēdzams no dalības līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā. Šī panta otrā daļa paredz noteikumus attiecībā uz gadījumiem, kad publisko iepirkumu jomā ir paredzēta iespēja veikt tiešus maksājumus apakšuzņēmējam.⁶³

5.49. Tāpat sankciju izpildes nodrošināšanai svarīgs pienākums ir iepirkuma līgumā, vispārīgās vienošanās dokumentā, partnerības iepirkuma līgumā vai koncesijas līgumā

⁶² Krimināllikums, 84. pants. Latvijas Vēstnesis, 199/200, 08.07.1998. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

⁶³ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.¹ panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

paredzēt pasūtītāja, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja, publiskā partnera vai tā pārstāvja tiesības vienpusēji atkāpties no līguma izpildes, ja līgumu nav iespējams izpildīt tādēļ, ka ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas.⁶⁴

5.50. Izpildot Sankciju likuma 11.¹ pantā minētos pienākumus, ļoti būtiski ir ņemt vērā arī Iepirkumu uzraudzības biroja izstrādāto informatīvo materiālu par sankciju izpēti un risku novērtējumu publiskajos iepirkumos – <https://www.iub.gov.lv/lv/skaidrojums-sankciju-piemerosana-publiskajos-iepirkumos>.

5.51. Otrkārt, Sankciju likuma 11.² pants ES fondu vai citas ārvalstu finanšu palīdzības sadarbības iestādēm, starpniekinstitūcijām vai apsaimniekotājiem, vai citiem normatīvajos aktos par ES fondu ieviešanu vai ārvalsts finanšu palīdzības piešķiršanu noteiktām institūcijām paredz pēc būtības līdzīga rakstura pienākumus attiecībā uz projekta iesniedzējiem ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības jomā.⁶⁵ Papildus norādāms, ka atbildīgā institūcija pirms maksājuma veikšanas veic pārbaudi un neveic maksājumu, ja minētās pārbaudes rezultātā konstatē, ka attiecībā uz ES fondu vai citas ārvalstu finanšu palīdzības finansējuma saņēmēju, tā valdes vai padomes locekli, PLG, pārstāvēttiesīgo personu vai prokūristu, vai personu, kura ir pilnvarota pārstāvēt minēto finansējuma saņēmēju darbībās, kas saistītas ar filiāli, ir noteiktas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts sankcijas.⁶⁶ Arī ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības jomā ir jāparedz atbildīgās institūcijas tiesības vienpusēji atkāpties no līguma izpildes vai atcelt lēmumu par projekta iesnieguma apstiprināšanu, ja nav iespējams izpildīt līgumu vai īstenot projektu tādēļ, ka ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas.⁶⁷

5.52. Izpildot Sankciju likuma 11.² pantā minētos pienākumus būtiski ir ņemt vērā arī Centrālās finanšu un līgumu aģentūras sagatavoto informāciju par sankciju pārbaudi – <https://www.cfla.gov.lv/lv/sankciju-parbaudes-projektos>.

5.53. Visbeidzot, publisko tiesību subjektam ir aizliegts slēgt līgumu publisko vai privāto tiesību jomā, ja ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas, kuras ietekmē līguma izpildi.⁶⁸

5.54. Publisko tiesību subjektam ir aizliegts veikt maksājumu, ja ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts noteiktās sankcijas, kuras ietekmē maksājumu.⁶⁹

⁶⁴ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.¹ panta piektā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁶⁵ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.² panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁶⁶ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.² panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁶⁷ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.² panta trešā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁶⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.³ panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁶⁹ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 11.³ panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

Sankciju riska novērtējums un IKS

- 5.55. Kā minēts iepriekš, konkrētiem privāto tiesību subjektiem Sankciju likums uzliek pienākumu veikt sankciju riska novērtējumu. Tas nozīmē, ka šīm personām atbilstoši savam darbības veidam jāveic un jādokumentē starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējums, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai vai klientiem noteikto starptautisko un nacionālo sankciju neizpildes riskus.⁷⁰
- 5.56. Piemēram, finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem, veicot sankciju risku novērtējumu, jāņem vērā faktori, kas attiecas gan uz to darbību (piemēram, sniegtie pakalpojumi un darbības reģions), gan uz to klientiem (piemēram, klientu ģeogrāfiskais risks).⁷¹
- 5.57. Savukārt VID vadlīnijās par sankciju riska novērtējumu minēts, ka, veicot savu sankciju riska novērtējumu, privāto tiesību subjektiem galvenokārt ir jāņem vērā piedāvāto pakalpojumu risks, proti, iespēja tos izmantot, lai apietu sankciju režīmu. Papildu uzmanība jāpievērš arī citiem faktoriem, kas var veicināt iespēju tikt izmantotam sankciju režīma apiešanā.⁷²
- 5.58. VID savā uzraudzībā esošajiem privāto tiesību subjektiem iesaka ņemt vērā konkrētas pazīmes, kas var liecināt par sankciju apiešanas risku, piemēram, attiecībā uz sadarbības jurisdikcijām: klientiem no valstīm teritorijām, pret kurām ir noteiktas sankcijas vai kuras robežojas ar šādām valstīm, teorētiski pastāv lielāka iespējamība tikt iesaistītiem sankciju režīma apiešanā.⁷³
- 5.59. Pēc tam, kad ir veikts privāto tiesību subjekta sankciju riska novērtējums, pamatojoties uz šo novērtējumu, ir jāizveido starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldīšanas IKS, tostarp izstrādājot un dokumentējot attiecīgās politikas un procedūras. IKS ir pasākumu kopums, kas ietver uz starptautisko un nacionālo sankciju prasību izpildes nodrošināšanu vērstas darbības, paredzot tam atbilstošus resursus un veicot darbinieku apmācību, lai pēc iespējas novērstu attiecīgo personu iesaistīšanu starptautisko un nacionālo sankciju prasību pārkāpšanā vai apiešanā vai izvairīšanos no to izpildes.⁷⁴
- 5.60. Faktiski šajā nodaļā minētais atspoguļo uz risku balstītas pieejas pamatprincipu. Jo augstāks sankciju risks, jo noturīgākai un atbilstošākai riska līmenim ir jābūt IKS – pasākumiem, kas vērsti uz to, lai novērstu attiecīgo personu iesaistīšanu starptautisko un nacionālo sankciju prasību pārkāpšanā vai apiešanā vai izvairīšanos no to izpildes.
- 5.61. Normatīvie akti neparedz pienākumu publisko tiesību subjektiem veikt savu sankciju risku novērtējumu vai izstrādāt attiecīgu IKS. Bet, kā jau identificēts šajā risku novērtējumā, arī publisko tiesību subjektiem pastāv sankciju pārkāpšanas risks. Vienlaikus nav pārliecības, ka ar Sankciju likumā noteiktajiem publisko tiesību subjektu pienākumiem, kas aprakstīti nodaļā "Publisko tiesību subjektu īpašie pienākumi sankciju izpildes jomā", vienmēr būs pietiekami, lai šo sankciju pārkāpšanas risku pārvaldītu un mazinātu.

⁷⁰ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13.¹ panta pirmā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁷¹ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 126 "Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi", 4. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/316774-sankciju-riska-parvaldisanas-normativie-noteikumi>

⁷² Sankciju riska novērtējums. Pieejams: https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/8_1_sankciju_riska_novertejums_2021.pdf

⁷³ turpat

⁷⁴ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13.¹ panta otrā daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

5.62. Līdz ar to FID ieskatā arī publisko tiesību subjektiem katrā konkrētajā gadījumā būtu jāapsver nepieciešamība veikt savu sankciju risku novērtējumu un izstrādāt atbilstošu IKS. Šādi IKS nav jābūt izteikti detalizētai, bet būtu jāsaturs vismaz vairāki pamatelementi, ar kuru palīdzību ir iespējams būtiski mazināt sankciju pārkāpšanas risku publisko tiesību subjektu darbībā. Jāņem vērā, ka šo pamatelementu integrēšana publisko tiesību subjektu darbībā var būtiski palīdzēt izvairīties arī no publisko tiesību subjektu izmantošanas NILL mērķiem.

5.63. Starp šādiem IKS pamatelementiem var būt sankciju *skrīnings*, sadarbības partneru izpēte, publisko tiesību subjekta atbildīgo darbinieku regulāra apmācība un kvalifikācijas celšana, kā arī citi elementi, kas mazina publisko tiesību subjektu ievainojamību tikt izmantotiem sankciju pārkāpšanai.

Sankciju *skrīnings* un sadarbības partneru izpēte

5.64. Kā minēts iepriekš, publisko tiesību subjektiem ir īpaši pienākumi sankciju ievērošanas un izpildes nodrošināšanā publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā, ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības jomā, kā arī slēdzot līgumus publisko vai privāto tiesību jomā un veicot maksājumus. Lai šos pienākumus varētu īstenot, publisko tiesību subjektam, vispirms jāpārliedz, vai otra darījuma puse nav starptautisko vai nacionālo sankciju vai būtiski finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas ES vai NATO dalībvalsts sankciju subjekts. Tas ir izdarāms, veicot t.s. sankciju *skrīningu* jeb personu pārbaudi sankciju sarakstos, kā arī, veicot darījumu partneru izpēti.

Starptautisko un nacionālo sankciju skrīnings

5.65. FID uzturētajā vietnē <https://sankcijas.fid.gov.lv/> tiek uzturēta informācija par sankciju subjektiem, attiecībā uz kuriem noteiktas starptautiskās un nacionālās sankcijas. Publisko tiesību subjektiem ir iespēja pārbaudīt, atbilstoši Sankciju likuma 11.¹ - 11.³ pantiem attiecīgās personas, kā arī citu sadarbības partnerus pret starptautisko un nacionālo sankciju sarakstiem, lai pārliedz, ka attiecīgā persona vai cita ar to saistīta persona ir sankciju subjekts.

5.66. Sankciju meklētājā personas ieraksts būs tieši tāds, kāds ir dokumentā, ar kuru noteiktas sankcijas (piemēram, ANO rezolūcija vai ES regula). Parasti tā ir oriģinālvaloda (piemēram, arābu, krievu, baltkrievu) un transliterācija latīņu burtiem. Personu vārda un uzvārda atveidojums latviešu valodā nav iekļauts sankciju meklētājā.

5.67. Iesakām personas meklēt pēc vārda vai uzvārda saknes, piemēram, personu Vladimirs Putins meklēt pēc kritērijiem "Vlad" vai "Putin". Tāpat papildu meklēšanai var izmantot rīku "Izvērstā meklēšana", kur iespējams atlasīt personas pēc sankciju saraksta (piemēram, ES saraksts), programmas (piemēram, UKR vai BLR), datuma (piemēram, "2022", lai atlasītu 2022. gadā sankciju sarakstos ievietotos subjektus) un personas veida.⁷⁵

5.68. Tāpat ir ieteicams saglabāt informāciju par veiktajām personu pārbaudēm sankciju sarakstos, lai nodrošinātu dokumentāciju par to, ka personu pārbaude sankciju sarakstos ir notikusi, uzsākot darījuma attiecības vai ar konkrētu regularitāti pēc darījuma attiecību uzsākšanas. Jāņem vērā, ka darījums vai darbība kļūst par aizliegtu tikai ar brīdi, kad attiecīgās sankcijas stājas spēkā.

⁷⁵ Informācijas atjaunošana sankciju meklētājā tiek veikta reizi stundā, kad tiek ielasīti jaunākie dati no ANO un ES. Atsevišķos gadījumos starptautisko institūciju uzturētie dati tiek atjaunoti ar kavēšanos, šādos gadījumos <https://sankcijas.fid.gov.lv/> manuāli tiek ievietots paziņojums par kavēšanos datu atjaunināšanā un saite uz aktuālo informāciju.

- 5.69. Tāpat personu pārbaudi sankciju sarakstos ir ieteicams veikt regulāri un sankciju *skrīninga* procesu padarīt automatizētu, kā rezultātā būtu iespējams noskaidrot, ja pret darījumu partneri sankcijas tiek noteiktas pēc tam, kad darījuma attiecības jau ir uzsāktas.

Piemērs Nr. 1

Pašvaldība vēlas noslēgt telpu nomas līgumu publiska pasākuma organizēšanai un slēgt līgumu ar attiecīgo sabiedrību, kura ir nekustamā īpašuma īpašnieks. Pašvaldības darbinieki, izmantojot publiski pieejamo informāciju, noskaidro sabiedrības amatpersonu un PLG datus.

Pēc sabiedrības amatpersonu un PLG noskaidrošanas pašvaldības darbinieki veic sankciju skrīningu, FID uzturētajā tīmekļvietnē pārbaudot, vai attiecīgās personas nav sankciju subjekti. Ierakstot sabiedrības PLG vārdu un uzvārdu sankciju meklētājā, pašvaldība konstatē, ka pret PLG ir noteiktas ES sankcijas.

Šādā gadījumā pašvaldībai ir jāatsakās no telpu nomas līguma slēgšanas ar attiecīgo sabiedrību, jo pretējā gadījumā tas varētu tikt kvalificēts kā sankciju pārkāpums.

- 5.70. Jāņem vērā, ka sankciju meklētājs atspoguļo tikai sankciju subjektus, pret kuriem tieši un nepastarpināti noteiktas ES, ANO vai nacionālās sankcijas: starptautisko publisko tiesību subjektus, fiziskās vai juridiskās persona vai citus identificējamus subjektus. Meklētājā nav iespējams atspoguļot visus sankciju subjektiem piederošos vai saistītos uzņēmumus un juridiskās personas, ja pret tām nav tieši un nepastarpināti noteiktas sankcijas. Sankciju meklētājā nav iespējams atspoguļot arī sektorālās sankcijas. Līdz ar to publisko tiesību subjektiem nereti var nākties veikt arī savu sadarbības partneru tālāku izpēti (skat. nodaļu "Sadarbības partneru izpēte").

ASV sankciju skrīnings

- 5.71. Atbilstoši Ārlietu ministrijas norādēm no ES vai NATO dalībvalstu noteiktajām sankcijām ir saistošas tikai ASV OFAC sankcijas saskaņā ar FKTK atzinumu par to, ka tās ir būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas NATO dalībvalsts sankcijas. Citu NATO dalībvalstu sankcijas Latvijā netiek piemērotas un nav saistošas.⁷⁶
- 5.72. Atbilstoši Ārlietu ministrijas norādēm ASV OFAC sankciju ievērošana ir gan finanšu iestāžu, gan uzņēmēju, gan publisko personu interesēs, izsludinot iepirkumu konkursus. ASV OFAC sankciju neievērošanas gadījumā var tikt liegta pieeja transakcijām ASV valūtā, apturēti darījumi un transakcijas, tādējādi liedzot veikt nepieciešamos maksājumus, kā rezultātā var veidoties kā uzņēmuma, tā bankas un valsts reputācijas krīze u.c. negatīvas sekas.⁷⁷
- 5.73. ASV OFAC sankciju pārbaudi ir iespējams veikt tīmekļvietnē <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>. ASV OFAC datu bāzē ir iespējams aizpildīt laukus, norādot sankciju veidu (*type*), personas vārdu (*name*), sankciju režīmu (*program*) vai jebkuru citu zināmu kritēriju. Attiecībā uz sankciju *skrīningu* ASV OFAC sankciju sarakstā ir jāņem vērā tie paši ieteikumi, kas ir ņemami vērā attiecībā uz starptautisko un nacionālo sankciju *skrīningu* FID uzturētajā tīmekļvietnē.
- 5.74. nodaļā "Starptautisko un nacionālo sankciju skrīnings" minētie ieteikumi attiecībā uz starptautisko un nacionālo sankciju *skrīningu* ir attiecināmi arī uz ASV sankciju *skrīningu*.

⁷⁶ Starptautisko un nacionālo sankciju piemērošana Latvijā. Biežāk uzdotie jautājumi un atbildes. 34. jautājums. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-un-atbildes>

⁷⁷ turpat

Sadarbības partneru izpēte

- 5.75. Publisko tiesību subjektu darbībā var rasties gadījumi, kad sadarbības partnera īpašumtiesību struktūra ir pārāk sarežģīta, lai būtu iespējams noskaidrot attiecīgās personas PLG vai personu, kas īsteno kontroli pār juridisko personu. Šādos gadījumos arī publisko tiesību subjektiem būtu jāveic attiecīgo personu izpēte, īpaši gadījumos, kad pastāv aizdomas par saistību ar jurisdikciju, pret kuru ir noteiktas sankcijas. Savukārt gadījumos, kad nav iespējams noskaidrot informāciju par kādu no juridiskās personas īpašniekiem, PLG vai personām, kas īsteno kontroli pār juridisko personu, un neiespējamībai noskaidrot nav pamatota iemesla (piemēram, PLG ir akcionārs tādā akciju sabiedrībā, kuras akcijas ir iekļautas regulētajā tirgū, un veids, kādā tiek īstenota kontrole pār juridisko personu, izriet tikai no akcionāra statusa), publisko tiesību subjektam būtu jāapsver iespēja neuzsākt vai pārtraukt šāda rakstura darījuma attiecības, jo šādos gadījumos publisko tiesību subjektam nevar būt pārliecības, ka attiecīgās darījuma attiecības faktiski nepārkāpj ar sankcijām noteiktos ierobežojumus.
- 5.76. Ja publisko tiesību subjekts veic darījumus nozarēs, pret kurām ir noteiktas sektorālās sankcijas, publisko tiesību subjektam būtu jāpārliedzinās, ka tā darījumi atbilst noteiktajiem ierobežojumiem jeb sektorālajām sankcijām. Piemēram, ja publisko tiesību subjektam ir darījumu attiecības ar uzņēmumu no Krievijas (pret kuru nav noteikti finanšu vai civiltiesiskie ierobežojumi), ir jāpārliedzinās, kā šis darījumu attiecības nav aizliegtas no sektorālo sankciju viedokļa.
- 5.77. Šādu pārbaudi ir iespējams veikt Eiropas Komisijas uzturētajā rīkā "Sankciju karte" - <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>. Tajā ir iespējams atrast starptautisko sankciju režīmus pret konkrētām valstīm – gan finanšu ierobežojumus pret konkrētām personām (faktiski šajā vietnē ir iespējams veikt arī ES sankciju skrīningu), gan sektorālās sankcijas.
- 5.78. Piemēram, vietnē atlasot Baltkrieviju, redzams, ka pret to ir noteikts embargo attiecībā uz divējāda lietojuma precēm, sankcijas pret finanšu nozari, transporta nozari u.c. Līdz ar to arī publisko tiesību subjektiem būtu jāpārliedzinās, ka to darījumi, kas saistīti ar valstīm, pret kurām noteiktas sankcijas, nepārkāpj sankcijās noteiktos ierobežojumus.
- 5.79. Sadarbības partneru izpēte var notikt dažādos veidos, t.sk.:
- 5.79.1. Pārbaudot informāciju par sadarbības partneri publiskajos reģistros, t.sk. ES dalībvalstu un trešo valstu publiskajos reģistros;
 - 5.79.2. Pārbaudot publiski pieejamu informāciju par sadarbības partneriem;
 - 5.79.3. Pieprasot dokumentu iesniegšanu no sadarbības partneriem, kas apliecina, ka sadarbības partneris nav sankciju subjekts vai neveic darbības, kas var tikt kvalificētas kā sankciju pārkāpšana.

Ziņošana par aizdomīgiem darījumiem

- 5.80. Saskaņā ar Sankciju likuma 17. pantu konkrētiem privāto tiesību subjektiem ir pienākums:
- 5.80.1. nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darb dienā ziņot Valsts drošības dienestam par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu un tā rezultātā iesaldētiem līdzekļiem un informēt par to attiecīgo kompetento institūciju;
 - 5.80.2. ja ir aizdomas par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē, ziņot par to FID Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā.⁷⁸

⁷⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 17. pants. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

5.81. Lai gan Sankciju likumā noteiktais pienākums tieši nav attiecināms uz publisko tiesību subjektiem, jāņem vērā Sankciju likuma mērķis un Novēršanas likuma 3.¹ pantā noteiktais. Lai novērstu ar NILL un TF/PF saistītas darbības, arī valsts institūcijām, atvasinātām publiskām personām un to institūcijām ir pienākums sniegt FID informāciju par katru aizdomīgu darījumu, kā arī to rīcībā esošo informāciju un dokumentus, kas nepieciešami FID tā pienākumu veikšanai atbilstoši Novēršanas likuma prasībām.⁷⁹

5.82. Ņemot vērā minēto, konstatējot sankciju pārkāpšanas gadījumus, publisko tiesību subjektiem būtu jāziņo Valsts drošības dienestam. Savukārt, konstatējot aizdomas par sankciju apiešanu finanšu ierobežojumu izpildē, publisko tiesību subjektiem būtu nepieciešams par to ziņot FID. Vairāk par to, kā ir iesniedzams ziņojums FID, ir atrodams šajā tīmekļvietnē – <https://goaml.fid.gov.lv/Home>.

Papildus informācija

5.83. Šajā dokumentā apskatīti publisko tiesību subjektu pienākumi gadījumos, kad publisko tiesību subjekts pats ir atbildīgs par sankciju ievērošanu un izpildi. Šajā risku novērtējumā netiek apskatīti publisko tiesību subjektu pienākumi, kad tie uzrauga privāto tiesību subjektu atbilstību noteiktajām sankcijām (piemēram, FKTK uzraudzība pār finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem).

5.84. Sankciju likuma 13. pants nosaka kompetentās institūcijas sankciju jomā un to atbildības sfēras. Ņemot vērā minēto, publisko tiesību subjektiem ir tiesības vērsties pie kompetentajām institūcijām ar jautājumiem, kas ir attiecīgo institūciju kompetencē. Piemēram, FID kompetence sankciju jautājumos ir šaura – FID ir kompetentā institūcija cīņā pret starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā.⁸⁰

Ārlietu ministrija

5.85. Ārlietu ministrija ir koordinējošā iestāde sankciju jautājumos Latvijā. Ārlietu ministrijas tīmekļvietnē atrodama sadaļa "Sankcijas" – <https://www.mfa.gov.lv/lv/sankcijas>. Šajā vietnē atrodama informācija par kompetentajām iestādēm sankciju jomā,⁸¹ par ES un ANO sankcijām,⁸² par ES un NATO dalībvalstu nacionālajām sankcijām,⁸³ par Latvijas Republikas nacionālajām sankcijām,⁸⁴ kā arī speciālas sadaļas par ES sankcijām pret Krieviju⁸⁵ un Baltkrieviju.⁸⁶

5.86. Tāpat Ārlietu ministrijas tīmekļvietnē ir pieejama īpaša sadaļa ar biežāk uzdotajiem jautājumiem par sankcijām attiecībā uz PLG noskaidrošanu, ASV OFAC sankcijām,

⁷⁹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 3.¹ pants. Latvijas Vēstnesis, 116, 30.07.2008. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

⁸⁰ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, 13. panta 4¹ daļa. Latvijas Vēstnesis, 31, 15.02.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁸¹ Kompetentās iestādes jautājumos par nacionālajām un starptautiskajām sankcijām. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/kompetentas-iestades-jautajumos-par-nacionalajam-un-starptautiskajam-sankcijam>

⁸² Eiropas Savienības sankcijas. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/eiropas-savienibas-un-ano-sankcijas>

⁸³ ES un NATO dalībvalstu nacionālās sankcijas. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/es-un-nato-dalibvalstu-nacionalas-sankcijas>

⁸⁴ Latvijas Republikas nacionālās sankcijas. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-nacionalas-sankcijas>

⁸⁵ Par Eiropas Savienības sankciju pret Krievijas Federāciju piemērošanu Latvijā. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/par-eiropas-savienibas-sankciju-pret-krievijas-federaciju-piemerosanu-latvija>

⁸⁶ Par Eiropas Savienības sankciju pret Baltkrieviju piemērošanu Latvijā. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/par-eiropas-savienibas-sankciju-pret-baltkrieviju-piemerosanu-latvija>

personu pārbaudēm attiecībā uz sankcijām, sankciju pārbaudēm un GDPR,⁸⁷ IKS un citiem jautājumiem. Biežāk uzdoto jautājumu saraksts un atbildes uz tiem ir pieejamas šajā tīmekļvietnē – <https://www.mfa.gov.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-un-atbildes>. Lai gan lielākoties Ārlietu ministrijas sagatavotās atbildes ir vērstas uz privāto tiesību subjektu veiktu sankciju ievērošanu un izpildi, tās var palīdzēt nodrošināt sankciju ievērošanu un izpildi arī publisko tiesību subjektu darbā.

5.87. Tāpat Ārlietu ministrijas tīmekļvietnē ir atrodamī arī informatīvie materiāli par Sankciju likumu,⁸⁸ Ārlietu ministrijas sagatavotie ikmēneša sankciju biļeteni,⁸⁹ informācija par FKTK sagatavotiem noteikumiem un ieteikumiem finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem,⁹⁰ kā arī informācija par Sankciju koordinācijas padomi.⁹¹ Īpaši uzsverami ir Ārlietu ministrijas sadarbībā ar citām institūcijām sagatavotā informācija par jaunumiem sankciju jomā (īpaši attiecībā uz ES sankcijām, kas noteiktas pret Krieviju), kas ir dokuments, kas tiek regulāri pārskatīts.⁹²

5.88. Visbeidzot, Ārlietu ministrijas tīmekļvietnē ir pieejamas arī vadlīnijas sankciju efektīvai ieviešanai Latvijā.⁹³ Īpaši nozīmīgas publisko tiesību subjektiem ir šo vadlīniju X nodaļa "Informatīvie materiāli, labā prakse" un XI nodaļa "Iekšējās kontroles sistēmas nepieciešamība", kur, citu starpā, ir atsauce arī uz Iepirkumu uzraudzības biroja izstrādāto informatīvo materiālu par sankciju izpēti un risku novērtējumu publiskajos iepirkumos – <https://www.iub.gov.lv/lv/skaidrojums-sankciju-piemerosana-publiskajos-iepirkumos>.

Tieslietu ministrija

5.89. Pamatojoties uz Sankciju likumu, Ministru kabineta 2019. gada 9. jūlija noteikumiem Nr. 327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība" un Ministru prezidenta 2022. gada 14. marta rezolūciju Nr. 2022-1.1.1./16-16 ar kuru Tieslietu ministrijai ir noteikta koordinējošā loma sankciju piemērošanā attiecība uz valsts uzturētajiem reģistriem, kurus uztur Tiesu administrācija, Uzņēmumu reģistrs, Patentu valde, valsts akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes drošības direkcija", valsts akciju sabiedrība "Latvijas Jūras administrācija", Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra, Lauksaimniecības datu centrs, valsts aģentūra "Civilās aviācijas aģentūra", Tieslietu ministrija publicē minēto reģistru piemērotās un īstenotās sankcijas, lai vienuviet sniegtu sabiedrībai un plašsaziņas līdzekļiem caurskatāmu un patiesu informāciju par piemērotajām sankcijām, nodrošinātu efektīvu sankciju piemērošanu un iespēju privātpersonām efektīvi aizsargāt savas likumiskās intereses un izpildīt normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz darījumiem ar konkrētiem subjektiem un objektiem.

5.90. Arī izmantojot Tieslietu ministrijas apkopoto informāciju, publisko tiesību subjektiem ir iespēja noskaidrot tādas personas Latvijā, uz kurām ir attiecināmas nacionālās un starptautiskās sankcijas. Tomēr jāņem vērā, ka šis saraksts nav izsmeljošs, jo pastāv iespēja, ka ir personas, kurām nepieder ķermeniskas un bezķermeniskas lietas, uz kurām publiskajos reģistros reģistrējamas, nostiprināmas vai publiskojamas īpašuma tiesības vai citas mantiskās tiesības. Vienlaikus šī informācija var kalpot par papildus rīku sankciju ievērošanai un izpildei publisko tiesību subjektu darbībā.

⁸⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=LV>

⁸⁸ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums. Pieejams:

<https://www.mfa.gov.lv/lv/starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁸⁹ Sankciju biļetens. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/sankciju-biletens>

⁹⁰ FKTK sagatavotie noteikumi un ieteikumi. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/fktk-sagatavotie-noteikumi-un-ieteikumi>

⁹¹ Sankciju koordinācijas padome. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/sankciju-koordinācijas-padome>

⁹² Informatīvie materiāli. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/lv/informativie-materiali>

⁹³ turpat

6. Secinājumi un priekšlikumi

- 6.1. Ne ES direktīvas par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu NILL vai TF, ne Latvijas tiesību akti neparedz, ka publiskā sektora un tā pakļautībā esošās iestādes būtu jāiekļauj starp Novēršanas likuma subjektiem. Secīgi uz publiskā sektora iestādēm nav tieši attiecināmas tādi Novēršanas likuma pienākumi un prasības kā risku novērtējuma veikšana, IKS izveide, darbinieku apmācība, par Novēršanas likuma prasību izpildi atbildīgā darbinieka iecelšana un citi. Publiskā sektora iestādēm nav noteikta arī uzraudzības un kontroles institūcija prasību izpildes kontrolei.
- 6.2. Nepieciešamība ziņot FID par aizdomīgiem darījumiem un darbībām, kas, iespējams, saistītas ar NILL, TF un PF, pirmkārt un galvenokārt izriet no mērķa novērst NILL, TF un PF. Tomēr publiskajam sektoram būtiski ņemt vērā arī ievērojamos (valstiska mēroga) reputācijas riskus, kas izriet no iespējamās tiesas vai netiesas iesaistes ar NILL, TF, PF saistītās darbībās.
- 6.3. NILL riski attiecībā uz publiskā sektora izejošajiem maksājumiem pastāv gadījumā, ja par valsts līdzekļiem tiek pirkti noziedzīgi iegūta manta vai pirkti pakalpojumi, kura izpilde tiek finansēta ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem.
- 6.4. Paaugstināti NILL riski ir gadījumos, kur publiskais sektors iesaistās civiltiesiskos darījumos vai komercdarbības veikšanā, piemēram, veicot nekustamā īpašuma atsavināšanas darījumus.
- 6.5. Attiecībā uz nekustamo īpašumu atsavināšanas darījumu NILL riskiem jāņem vērā, ka pēdējos gados Latvijā aizvien biežāk tiek konstatēti gadījumi, kur pastāv pamatotas aizdomas, ka nekustamais īpašums izmantots NILL shēmās, it īpaši nekustamie īpašumi Rīgā un Pierīgā, t.sk. Jūrmalā. Paaugstināti NILL riski nekustamo īpašumu darījumos pastāv darījumos, kuri saistīti ar termiņuzturēšanās atļaujas – "zelta vīzu" iegūšanu.
- 6.6. Gadījumi, kur jau pēc darījumu veikšanas parādās informācija par sadarbības partnera iespējamu iesaisti NILL un citos finanšu noziegumos, publiskā sektora iestādēm jāizmanto, lai labāk apzinātos riskus un stiprinātu kontroles šo risku mazināšanai un novēršanai.
- 6.7. Publiskā sektora iestādes NILL risku novēršanu var izvēlēties veikt caur jau esošo IKS mehānismu. Tāpat, ņemot vērā, ka publiskajam sektoram nav konstatēti augsti, horizontāli NILL riski, publiskā sektora iestādes NILL novēršanu var paredzēt kā papildus pienākumu jau esošo darbinieku, kuri strādā ar iestādes IKS, amata aprakstā.
- 6.8. Publiskā sektora iestādēm gan sankciju jomas pienākumu izpildē, gan NILL novēršanā jāpārzina savs sadarbības partneris. Šī principa efektīvai ieviešanai praksē ieteicams izmantot gan VK Revīzijas ziņojumā ietvertos priekšlikumus, gan šajā dokumentā uzskaitītos, gan FID mājaslapā pieejamos pētījumus, vadlīnijas un citus resursus.
- 6.9. NILL risku novēršanā jāievēro riskos balstīta pieeja. Ne starptautiski, ne nacionālajā regulējumā publiskā sektora iestādes nav iekļautas starp Novēršanas likuma subjektiem, attiecīgi to sniegtie pakalpojumi pēc būtības nav augsta NILL riska pakalpojumi, līdz ar to NILL kontroles nebūtu jāattiecinā uz visiem vai lielāko daļu no publiskās iestādes īstenotajiem darījumiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka patiešām ievērojama apjoma darījumos pat salīdzinoši maz iespējama riska materializēšanās var publiskajai pārvaldei radīt milzīgus zaudējumus, kuri nav samērojami ar resursiem, kuri būtu bijuši jāvelta, lai no riska un tam sekojošajiem zaudējumiem izvairītos.
- 6.10. Sankciju pārkāpšanas draudi Latvijā ir augsti, bet sankciju apiešanas ievainojamība Latvijā var tikt uzskatīta par zemu, secīgi Latvijas sankciju pārkāpšanas riska līmenis

ir vērtējams kā vidējs. Ārī publisko tiesību subjekti var tikt iesaistīti sankciju pārkāpšanā, taču Sankciju likums tiem nosaka konkrētus pienākumus, lai šādus gadījumus novērstu (skat. nodaļu "Publisko tiesību subjektu īpašie pienākumi sankciju izpildes jomā"), t.sk. veicams sankciju skrīnings un sadarbības partneru izpēte.

- 6.11. Lai gan normatīvie akti neparedz pienākumu publisko tiesību subjektiem veikt savu sankciju risku novērtējumu vai izstrādāt attiecīgu IKS, arī publisko tiesību subjektiem katrā konkrētajā gadījumā būtu jāapsver šī nepieciešamība, tādējādi būtiski samazinot sankciju pārkāpšanas risku publisko tiesību subjektu darbībā, kā arī palīdzot izvairīties no publisko tiesību subjektu izmantošanas NILL mērķiem.
- 6.12. Publiskā sektora iestādēm korupcijas risku kontrole jāveic caur korupcijas IKS, kas veido sekmīgu pretkorupcijas atbilstības pamatu. Tomēr, ieviešot politiku un procedūras korupcijas novēršanai, jāvērtē arī iestādē izvirzītās NILL novēršanas prasības, lai tās savstarpēji neradītu pretrunas un būtu savā starpā salāgotas.

Saisinājumi un termini

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ASV OFAC	ASV Ārvalstu aktīvu kontroles birojs (<i>Office of Foreign Asset Control</i>)
ES	Eiropas Savienība
FATF	Financial Action Task Force (Finanšu darījumu darba grupa)
FID	Finanšu izlūkošanas dienests
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
IKS	Iekšējās kontroles sistēma
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
NATO	Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
Novēršanas likums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
Noziedzīgi iegūti līdzekļi	Atbilstoši Krimināllikumā lietotajam jēdzienam "noziedzīgi iegūta manta" - manta, kas personas īpašumā vai valdījumā tieši vai netieši nonākusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā.
NRA	Nacionālais noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējuma ziņojums
NRA 2020	Nacionālais noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējuma ziņojums par 2017. – 2019. gadu
NVO	Nevalstiska organizācija
PF	Proliferācijas finansēšana
PLG	Patiesā labuma guvējs
Revīzijas ziņojums	Valsts Kontroles revīzijas ziņojums "Vai publiskais sektors ir gatavs noteikt un novērst "naudas atmazgāšanas" un sankciju pārkāpšanas riskus?"
Sankciju likums	Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums
TF	Terorisma finansēšana
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VK	Valsts kontrole